

Ósz Sándor Előd

Éneklőpulpitusok az erdélyi református gyülekezetekben

Az utóbbi években a gyakorlati teológusok, Ósz Sándor Előd református lelkész (Kolozs-vár), tudományos kutató. egyház-, művészet- és zenetörténészek sora fordult kiemelkedő érdeklődéssel az eltűnőben lévő éneklőpulpitusok felé.

A legelső, aki e templomi bútordarabra felfigyelt, Szabó T. Attila volt, és az Erdélyi Magyar Szótörténeti Társaság külön szócikket szentelt neki. Nyomába szegődött Dávid László művészettörténész lelképásztor, aki az 1980-as években kezdte gyűjteni az egyházi összeírásokban található pulpitus-adatokat. A 2000-es évek elején a marosvásárhelyi Vártemplomban található éneklőpulpitus újrafelfedezése kapcsán kapott nagyobb publicitást a téma. Ekkor közölt Dávid László és Dávid István egy-egy tanulmányt az éneklőszékről.¹ Nemrég e sorok írója a Hunyad–Zarándi Egyházmegye pulpitusairól közölt néhány adatot a megye protokollumaiból.² Fekete Csaba kutatásai is igen sok érdekes, a témával kapcsolatos adatot hoztak a felszínre. A liturgiátörténeti kutatásokkal párhuzamosan felvetődött az éneklőszékek „rehabilitációjának” kérdése is.

Az élénkülő érdeklődés sokkal rendszerezettebb és összehangoltabb kutatást kíván mindegyik diszciplína képviselőjétől. A történeti jellegű kutatások számára három irányvonalat jelölhetünk ki: 1. A meglévő éneklő pulpitusok feltárása, feltérképezése, építéstörténetük megismerése. E munkát most Mihály Ferenc restaurátor és munkatársai végzik igen szép eredménnyel. 2. Levéltári források alapján minél több előfordulási helyet fel kell térképeznünk. E két feladat nem választható el egymástól, mert számos olyan pulpitus maradt fenn templomainkban, amelyről nincs írott forrásunk. (Jelen tanulmányunk függelékében olyan adatokat közlünk, amelyek az Erdélyi Református Egyházkerület gyülekezeteiben egykor fellelhető pulpitusokra vonatkoznak.) 3. Levéltári források alapján fel kell derítenünk, hogyan használták a pulpitusokat.

Előtanulmányozásunk során nem tettünk mást, mint megvizsgáltuk az Erdélyi Református Egyházkerület gyülekezeteire vonatkozó történeti források közül a fontosabbakat, „kiszemelgettük” belőlük a témához kapcsolódó adatokat, s ezek alapján próbáltunk válaszolni az előbbi két kérdésre: mely erdélyi református gyülekezetben volt (van) éneklő pulpitus, és pusztán létükön kívül még mit tudunk róluk? Szigorúan megmaradtunk az egyházkerület történelmi határain belül, tehát nem foglalkoztunk még a szilágysági éneklőszékekkel sem.

¹ Dávid László: „Az éneklőszék”, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001) 431–434. (A továbbiakban: Dávid L.) és Dávid István: „Kiegészítések és következtetések Dávid László «Az éneklőszék» című cikkéhez”, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001) 435–438.

² Ósz Sándor Előd: „Éneklő pulpitusok a Hunyad–Zarándi Református Egyházmegyéjében”, *Református Szemle* 2003. 6. sz. 857–865. Uaz: *Magyar Egyházzene* XII (2004/2205) 21–30.

Források és fogalmak

Kutatásunk forrásai elsősorban az egyházmegyei összeírások, vizsgálati jegyzőkönyvek és egyházközségi számadások. Értelmezésük során néhány terminológiai jellegű gonddal is meg kellett küzdenünk. Dávid László az alábbi névváltozatokat közli: *pulpitus*, *éneklőszék*, *éneklőpulpitus*, *éneklőoltár*.³ Szabó T. Attila szerint a *pulpitus* szó elsődleges értelme *szószék*, másodlagos az *írópolc*, és csak a harmadik értelmezése a *kottatartó állvány*.⁴ A *szószék* értelmezést alátámasztani kívánó források egyike sem utal egyértelműen arra, hogy a *pulpitus* *prédikálószerék* lenne. Véleményünk szerint a *prédikálószerék* — *éneklőszék* szópár latin megfelelője a *cathedra* — *pulpitus* volt.

A rendelkezésünkre álló levéltári adatok is ezt jelzik. Az 1714. november 24-én, Székelyudvarhelyen tartott Generális Zsinat határozatot hozott arról, hogy *a mesterek praedicálló székre ne mennyenek könyörögtetni, hanem az asztalnál avagy pulpitusnál vigyék végbe*.⁵ 1729-ben az Etéden tartott Generális Zsinat így deliberált: *A tiszteletes professorok addig se urak, se ecclesiak requisitiojára⁶ deákat ki ne adgyanak a collegiumból, valámíg a senioroknak informatioját nem vészik, ha vacál-e a cathedra vagy pulpitus ahová hivatalosok*.⁷ E két szövegből az derül ki, hogy a lelkész helyét (*prédikálószerék*, *cathedra*, *szószék*) szigorúan megkülönböztették a mesterétől (*éneklőszék*, *pulpitus*). Ahol forrásaink az *éneklő* jelző nélkül használják a *pulpitus* kifejezést, mi ott is *éneklőszékként* értelmezzük. Egyetlen feljegyzés sem utal arra, hogy *szószéket* kellene alatta érteni.

A másik tisztázásra váró fogalom a *graduál*. Az értelmező szótárak meghatározása szerint a protestáns *graduál* a liturgiát vezető lelkész, kántor és kórus számára a középkori liturgikus tételekből átalakított szertartási énekgyűjtemény.⁸ Forrásaink viszont gyakran a XVIII. században nyomtatott (kottás) énekeskönyveket is *graduálként* jelzik. 1753-ban a mezőkölpényi eklézsia tulajdonába kerül egy 1736-ban, Debrecenben nyomtatott énekeskönyv, amelyet *Graduale Énekeskönyvként* említenek.⁹ A *graduál* elnevezés azonban annyiban indokolt, hogy a XVIII. századi debreceni énekeskönyvekben még van *graduális* rész. Ezért, ha a forrásokban azt olvassuk, hogy a *pulpituson* *graduál* van, nem kell feltétlenül valamely konkrét értelemben vett nyomtatott vagy kéziratot *graduálra* gondolnunk, lehetett az bármely —*graduális* elemeket tartalmazó— nyomtatott kottás énekeskönyv is.

³ Dávid L. 431.

⁴ Szabó T. Attila: *Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár X*. Akadémiai kiadó — Erdélyi Múzeum Egyesület, Budapest—Kolozsvár 2000. 1038.

⁵ A Székelyudvarhelyi Református Egyházmegye levéltára. Régi protocollumok (a továbbiakban: UdVehmLvt. Prot.) I/3. 236. Az adatot Tóth Leventének köszönöm meg.

⁶ A ritkább latin, latinos, régi magyar és nyelvjárási szavak jegyzékét ld. az adattár végén.

⁷ Kolombán Vilmos József: *A Sepsí Református Egyházmegye vizitációs jegyzőkönyvei 1728–1790*. Kolozsvár 2005. (A továbbiakban: Kolombán: *Sepsi*) 19.

⁸ Kurta József: *Az Öreg Graduál századai Erdélyben*. Kolozsvár 2002. 8.

⁹ Az Erdélyi Református Egyházkerület Vidéki Gyűjtőlevéltára, Marosvásárhely. A Marosi Református Egyházmegye levéltára. Protocollumok (a továbbiakban: MarosEhmLvt. Matr.) 1643/1687. 390.

Hány gyülekezet rendelkezett pulpituussal?

A témával kapcsolatos vizsgálódásunk elsődleges forrásai az egyházmegyei összeírások. Az erdélyi református Generális Zsinat először 1642-ben rendelte el az egyházközségek ingó és ingatlan javainak összeírását, illetve a lelkipásztorok és az iskolamesterek díjlevelének rögzítését.¹⁰ A zsinati határozatot valószínűleg minden egyházmegyében végrehajtották, de az 1640-es évekből csak egy összeírás maradt ránk, a Széki Egyházmegyéé 1643-ból (tudunk arról, hogy a Küküllői és a Marosi Egyházmegyében is készült hasonló konskripció). 1677-ben ez ügyben ismét zsinati határozat született.¹¹ A határozat végrehajtásának adatai fennmaradtak a Küküllői, Marosi, Orbai, Dési egyházmegye gyülekezeteinek urbáriumában, ennek eredményeként részletes leltár készült a Sepszi Egyházmegyében is.¹² A következő általánosabb összeírást a kuruc szabadságharc utáni években végezték. A Küküllői Egyházmegye gyülekezeteinek javait 1714-ben, az Udvarhelyiét 1715-ben, a Görgényiét 1722-ben, a Sepsziét 1728-ban leltározták. A XVIII. század közepén a bécsi udvar is elrendelte az egyházközségek ingatlan javainak konskripcióját. Néhány egyházmegyében (Küküllő, Maros) —feltehetően a helyi egyházi előjárók kezdeményezésére— az ingóságokat is felleltározták, másutt szigorúan csak a rendeletet hajtották végre (Kalotaszeg, Szék).

Úgy tűnik, hogy az éppen aktuális összeírást minden vizitációra magával vitte a bizottság, így állandóan ellenőrizték, esetenként kiegészítették, szükség esetén igazították: ha valamely tárgy elveszett, kihúzták, az új szerzeményeket, adományokat bejegyezték. Ennek eredményeként nemcsak az összeírás keletkezésének időpontjában fellelhető vagyoni állapotra derül fény belőlük, hanem ennek változásait is nyomon követhetjük. Az utólagos bejegyzésekből gyakran sokkal több információt tudunk meg az újonnan leltárba vett tárgyról (adományozó, adományozás pontos dátuma), mint az eredetileg meglévőkről.

Az éneklőpulpitusok kutatása szempontjából hiányosságuk ezen leírásoknak, hogy a templom belső terét nem leltározták fel részletesen, így innen azt sem tudjuk meg, hogy rendelkezett-e a gyülekezet éneklőszékkel, tehát legtöbbször közvetett utalásokra kell támaszkodnunk. Legtöbb értesülést a textíliák összeírásai között találhatunk. Igen sok inventáriumban találoztunk ilyen bejegyzéssel: „Pulpitusra való kendő”, „mantile pro pulpito”, „sudarium pulpito affixum”. Az egyházközség tulajdonát képező könyvek leltározásakor legtöbbször a könyv tárolási helyét is feltüntették, így találkoztunk olyan bejegyzésekkel, mint: „Egy graduál a pulpituson.”

Pulpitusra vonatkozó adatokat találunk még egyházközségi vegyes protokollumokban (*Liber ecclesiae*), ahová bevezették a klenódiumok és textíliák leltárát is, uradalmi urbáriumokban, amelyekbe az uradalomhoz tartozó templom berendezését is beírták a lehető legnagyobb pontossággal, egyházközségi

¹⁰ Bod Péter: *Erdélyi református zsinatok végzései 1606–1762*. Kolozsvár 1999. 51.

¹¹ Uo. 59–60.

¹² Kolumbán: *Sepszi* 9.

számadásokban, ahol elsősorban pulpitus készíttetésére, illetve javíttatására kiadott összegek szerepelnek.

A fenti forrástípusok átvizsgálásának eredményeként elmondhatjuk, hogy levéltári források szerint 222 erdélyi gyülekezetben *volt* éneklő pulpitus. Ezek közül eddigi értesüléseink szerint mindössze 8 maradt fenn. Ehhez járul további 18 ma is meglévő pulpitus, amelyről mindezidáig nem sikerült levéltári adatot találni. (A meglévő pulpitusok nagy részét Mihály Ferenc és munkatársai fedezték fel.) Eddigi kutatásaink szerint tehát 240 erdélyi református gyülekezet rendelkezett éneklőpulpitussal.

Lássuk az adatok területi szórását és időrendi felsorakoztatását!

A Hunyad–Zarándi Egyházmegye legkorábbi, sajnos csak közvetett forrásokból ismert összeírása a 1754. évi *tractualis conscriptio*, amelyre a XVIII–XIX. század fordulóján gyakran hivatkozott a vizitáció, de nem maradt ránk. Az ingóságok legkorábbi összeírásait az 1780-as évek,¹³ majd az 1795–1799 közötti, részletesebb vizitációk jegyzőkönyveiben találjuk.¹⁴ Levéltári forrásokban 14 pulpitusra sikerült ráakadnunk, ebből 1 maradt fenn, a marosillyei, ezen kívül Óraljaboldogfalván látható egy pulpitus 1806-ból.

A Gyulafehérvári Egyházmegye egyetlen ilyen jellegű összeírásáról sem tudunk.

A Nagyenyedi Egyházmegye egyházlátogatási jegyzőkönyvei 1776-tól kezdve maradtak fenn. Ezek tartalmazzák az úrasztali készletek összeírását is.¹⁵ A XVIII. századi jegyzőkönyvekben (1783, 1789) 4 pulpitusról olvassunk. 1793 és 1795 között elkészült a *Maroson túli eklézsiák javainak számbavétele*.¹⁶ Ebben az igen alapos összeírásban 10 éneklőszékre utal adat. Nem tudjuk, hogy a Maros másik oldalán levő gyülekezet esetében készült-e hasonló összeírás. Eddigi ismereteink szerint az egyházmegye 14 gyülekezetében volt éneklőszék, ebből egyetlen, a bürkösi maradt fenn.

A Kolozs–Kalotai Egyházmegye jegyzőkönyvei a XIX. század végén teljesen megsemmisültek, csupán az 1754-es vagyonelejtár maradt ránk, ám ez is csak az ingatlanokat rögzíti. Az egyházmegye 13 gyülekezetében viszont máig megvan az éneklő pulpitus.¹⁷

A Dési Egyházmegye 1681-es összeírása¹⁸ csak a dési egyházközségben említi az úrasztali készületeket, az 1721–1775 közötti vizitációk jegyzőkönyveit

¹³ A Hunyad–Zarándi Református Egyházmegye levéltára az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltárban. Protocollumok (a továbbiakban: HZEhmLvt. Prot.) I/4.

¹⁴ HZEhmLvt. Prot. I/5.

¹⁵ A Nagyenyedi Református Egyházmegye levéltára, Nagyenyed. Protocollumok (a továbbiakban: EnyedEhmLvt. Prot.) I/α/1., I/β/1.

¹⁶ EnyedEhmLvt. Prot. I/γ/1.

¹⁷ Mihály Ferenc és Szász Erzsébet szíves közlése.

¹⁸ A Dési Református Egyházmegye levéltára az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltárban. Protocollumok (a továbbiakban: DÉS EhmLvt. Prot.) I/1.

tartalmazó protokollum 2 pulpitusról tartalmaz adatot,¹⁹ Magyarköblösön pedig 1 pulpitus fennmaradt.

A Széki Egyházmegye 1643-ban készült összeírását az 1690-es évek végén frissítették fel, a XVIII. század közepéig pedig folyamatosan kiegészítették.²⁰ Az összeírás 23 gyülekezetben említ pulpítust, Ördöngösfüzesen és Somkeréken máig fennmaradt az éneklőszék.

A Görgényi Egyházmegyéből három összeírás maradt ránk, az 1722. évi több XVII. századi adatot rögzít, többnyire csak az ingatlanokról. Mindössze 3 éneklő pulpitusra találunk adatot, egyik közülük figyelemre méltó: Beresztelkén 1722-ben *a pulpituson edgy kendervászon, igen régi, száz esztendő felé (mirandum) közelítő kendőt* találtak.²¹ Vajon ez arra utal-e, hogy már a XVII. század húszas éveiben állt éneklőszék a templomban, vagy a kendervászon máshonnan került oda? Az 1739-es összeírás 28,²² az 1759-es 27 pulpítust említ.²³ Összesen 31 gyülekezetnek volt tehát éneklőszéke, ebből a kisillyei maradt fenn.

A Marosi Egyházmegyéből két összeírás maradt ránk. A legkorábbi ismert, 1643-ból származó conscriptiót 1687-ben átmásolták és kiegészítették. Ezt frissítették folyamatosan a XVIII. század közepéig. A kötetben 35 pulpitusra vonatkozik adat.²⁴ 1754 és 1759 között újabb összeírás készült, de az úrasztali készletek leírása meglehetősen hiányos, így csak 3 pulpitusról tesz említést.²⁵ Összesen 38 éneklőszékről tudunk, ám egyedül a marosvásárhelyi Vártemplom pulpitusa maradt fenn.

A Küküllői Egyházmegyéből három összeírás maradt ránk. Az 1676-os 21,²⁶ az 1714-es 10,²⁷ az 1749-es 9 pulpítust említ.²⁸ Dokumentumokból 26 darabot sikerült beazonosítani, ezeken kívül Nagymedvésen is találtunk egy átfestett éneklőszéket.

A Székelyudvarhelyi Egyházmegye gyülekezeteinek javait 1685-ben,²⁹ majd 1715-ben írták össze.³⁰ Előbbiben 19, utóbbiban 29 éneklőszékre találunk adatot,

¹⁹ DsEhmLvt. Prot. II/1.

²⁰ A Széki Református Egyházmegye levéltára az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltárban. Protocollumok (a továbbiakban: SzékEhmLvt. Prot.) I/1.

²¹ A Görgényi Református Egyházmegye levéltára, Szászrégen. Protocollumok (a továbbiakban: GörgEhmLvt. Prot.) XII/1. 80.

²² GörgEhmLvt. Prot. XI/1.

²³ GörgEhmLvt. Prot. XI/2.

²⁴ MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687

²⁵ MarosEhmLvt. Matr. 1754–1759.

²⁶ A Küküllői Református Egyházmegye levéltára az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltárban. Protocollumok (a továbbiakban: KükEhmLvt. Prot.) I/3.

²⁷ KükEhmLvt. Prot. III/1.

²⁸ KükEhmLvt. Prot. III/2.

²⁹ A Székelyudvarhelyi Református Egyházmegye levéltára, Székelyudvarhely. Régi protocollumok (a továbbiakban: UdEhmLvt. Prot.) I/2.

³⁰ UdEhmLvt. Prot. I/3.

összesen 33 gyülekezetben volt pulpitus, ebből 2 fennmaradt, a mátságfalvi, ma is létező éneklőszékről pedig nincs levéltári adat.³¹

Az Erdővidéki Egyházmegye iratai elvesztek, egyetlen pulpitus maradt ránk, az olasztelki.

A Sepszi Egyházmegye egyetlen fennmaradt urbáriumát Kolumbán Vilmos József rendezte sajtó alá.³² Ebben a kiadványban 21 pulpitusról találunk adatot.

Az Orbai Egyházmegye vizitációs jegyzőkönyveit Csáki Árpád és Szőcsné Gazda Enikő adta ki. Itt 6 pulpitusról olvasni.³³

A Kézdi Egyházmegye vizitációs jegyzőkönyvei 1735-től kezdve maradtak ránk. Érdekes, eddig sehol sem látott gyakorlat, hogy tulajdonképpen vizitációt csak három-négy évenként tartottak, a közbeeső időszakban csupán az egyházfinak kellett évente elszámolnia az ún. *exactoralis visitatio* előtt. A három-négyévente sorra kerülő, akár több napig is elhúzódó egyházlátogatások alkalmával viszont mindig összeírták az egyházközség javait. 1736-ben hét, 1743-ban, 1759-ben, 1762-ben s 1767-ben kilenc-kilenc, 1775-ben tíz, 1780-ban nyolc, 1788-ban és 1789-ben hat-hat, 1790-ben hét pulpitust említenek az összeírások. Eszerint az egyházmegye 13 gyülekezetéből 12 gyülekezet rendelkezett éneklő-pulpitussal.³⁴

Hogyan használták?

Az előbbi kérdésnél talán lényegesebb az, hogy pusztá létén túl mit tudunk az éneklőszék liturgiában elfoglalt helyéről és szerepéről. Erre nézve elsősorban a vizitációs jegyzőkönyvek szolgáltak forrásul. Általában a tanító elleni panasz során került elő pulpitusok kérdése, persze nem túl gyakran. A Küküllői Egyházmegye 1648–1800 közötti időszakot felölelő jegyzőkönyveiben egyetlen, pulpitusra vonatkozó utalás sem található. A Hunyad–Zarándi Egyházmegye sokkal szerényebb terjedelmű anyaga viszont nagyon sok értékes adatot kínál.

1. A pulpitus helye

Megoszlanak a vélemények arra nézve, hogy a templom piacán avagy a karzaton állt-é. Dávid László határozottan az előbbi mellett foglalt állást,³⁵ viszont forrásaink arra utalnak, hogy nem volt szigorúan megszabott helye. Ez a templom belső terének adottságai, esetleg a helyi hagyományok függvénye volt. 1743-ban az alsócernátoni gyülekezetben a vizitáció szabályozta a templomi

³¹ Itt köszönöm meg Tóth Leventének, hogy a jegyzőkönyvek kiadásra előkészített szövegeit tanulmányozás céljából rendelkezésünkre bocsátotta.

³² Kolumbán: *Sepsi*. (Ld. 7. jz.)

³³ Csáki Árpád — Szőcsné Gazda Enikő: *Az Orbai Református Egyházmegye vizitációs jegyzőkönyvei. 1677–1752*. T3 kiadó Sepsiszentgyörgy (a továbbiakban: Csáki–Szőcsné) 2001.

³⁴ A Kézdi Református Egyházmegye levéltára, Kézdivásárhely. *Protocollumok* (a továbbiakban: KézdiEhmLvt. Prot.) II/1. (1735–1743), 2. (1759–1767), 3. (1775–1803).

³⁵ Dávid L. 431.

ülőhelyek rendjét. Ebből derül ki, hogy a *pulpitus seriesse-ben* is volt egy tempomi pad,³⁶ a pulpitus tehát a templom piacán állott. 1746-ban Déván *nagy controversiát* generált a *pulpitusnak chorból a templom közepibe való lehozása*. A vizitáció végül úgy döntött, hogy a templom piacán maradjon.³⁷ Fogarasi Sámuel emlékirataiban arról olvasunk, hogy 1790-ben a marosvásárhelyi Vártemplom kántora *a papok széke előtt énekelt a földről, lévén egy deszkakerítés, abban egy oltár, vagy inkább pulpitus*.³⁸

Tudunk ún. *énekőchorusról* is, ahonnan a mester és az iskola tanulói vezették a gyülekezet éneklését. 1776-ban Hosdátón a gyülekezet egyik tagja építtetett *új chorst az énekőmester s gyermekek számára*.³⁹ Egy 1779-es feljegyzés arról tudósít, hogy a kóbori gyülekezet is ebben az időszakban készíttetett énekőkarzatot.⁴⁰

A fennmaradt tárgyi emléanyagot is két csoportra oszthatjuk. Az egyik típus két részből, egy 1–1,3 méter magas dobozból és rászertelt könyvtartó állványból áll, a másik pedig a karzat mellvédjére szerelt énekmutató táblaként is funkcionáló könyvtartó volt. E két típus is a több, helyi adottságoctól függő helyszínelmélete mellett szól.

Amíg a hely tekintetében nem találkozunk semmiféle központi szabályozással, addig a vizitációk szigorúan figyelték arra, hogy a gyülekezet éneklését *moduláló* személy álljon a pulpitus mellett, legyen az lekipásztor vagy oskolamester. Az 1746-ban a karzatról a templom piacára költöztetett pulpitusról jegyezte meg a vizitáció, hogy *ülőszék mellette ne légyen*.⁴¹ 1790-ben az algyógyi mestert utasította a vizitáció, hogy éneklés közben álljon fel, ugyanis *az énekő pulpitus arra való, hogy amellett a praeceptor fennállva énekeljen*.⁴²

Az is valószínű, hogy a legtöbb éneklőszék egyúttal énekmutató táblaként is szolgált. Erre utal elsősorban a fennmaradt éneklőszékek jó részén megtalálható *SOLTAR* illetve *DITSERET* felirat. 1778-ban a Hunyad megyei Klopotiván az egyik gyülekezeti tag azzal vádolta a lekipásztort, hogy az énekeltsoltár számát nem tette ki a pulpitusra, így a később érkezők nem tudták, hogy éppen melyik énekbe kell bekapcsolódnik. A vizitáció úgy határozott, hogy *az éneklés dolgában tartassék meg a régi praxis, hogy előre a szám tétessék ki a pulpitusra, melyből akármikor érkezzék a hallgató, tudhassa meg, melyik zoltár éne-*

³⁶ A Kézdi Református Egyházmegye Levéltára. Kézdivásárhely. Protocollumok (A továbbiakban: KézdiEhmLvt. Prot.) I/1. 136.

³⁷ A Dévai Református Egyházközség Levéltára (a továbbiakban: DévaLvt.) F/40. 1.

³⁸ Fogarasi Sámuel: *Marosvásárhely és Göttinga*. Kriterion, Bukarest 1974. (A továbbiakban: Fogarasi) 74.

³⁹ HZEhmLvt. Prot. I/3. 148.

⁴⁰ A Kóbori Református Egyházközség levéltára az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltárban. Protocollum 45.

⁴¹ DévaLvt. F/40. 1.

⁴² HZEhmLvt. Prot. I/4. 116–117.

keltetik.⁴³ A hosdái gyülekezet 1804-ben készítettett éneklőszéket, vele együtt *apró számokat* is,⁴⁴ amelyek nyilvánvalóan az énekszámok jelzésére szolgáltak.

2. Mi állt az éneklőszéken?

Elsődleges funkciójából adódóan természetesen valamilyen énekeskönyv. Sajnálatos módon nagyon kevés erre vonatkozó utalás maradt fenn. 1691-ben Balavásáron Nagyvárad Ferenc *vött egy Gradualt a pulpitusra*.⁴⁵ 1715-ben Nemes Júlia özv. Korda Zsigmondné adományozott a bögsői eklézsiának egy *Gradualt*.⁴⁶ 1749-ben a sepsiszentgyörgyi gyülekezet könyveinek sorában feljegyezték egy negyedréti nagyságú *énekes gradualt*, amely a pulpituson szokott állani a templomban.⁴⁷ 1753-ban Szabó Mihály a nagymohai gyülekezetnek adott *egy szép új Gradualt*, amelyet a pulpituson tartottak.⁴⁸ 1790-ben Fogarasi Sámuel feljegyezte, hogy a marosvásárhelyi Vártemplom pulpitusán *éneklőkönyv* állt.⁴⁹ A Kézdi Egyházmegye négy gyülekezetéből van arra adatunk, hogy nyomtatott énekeskönyv, ún. *impressum* állt a pulpituson. Kézdiabrisa 1743-ban vettek öt forintért egy *öreg* (értsd: nagy) *impressumot*.⁵⁰ Felsőtorján 1762-ben említenek egy új *impressumot*,⁵¹ Alsócsernátonban pedig 1767-ben említik először a pulpituson álló nyomtatott énekeskönyvet. Kézdimárkosfalva gyülekezetének Kováts János enyedi diák 1790-ben adományozott *egy mostan újj formában kijött újj impressumot a cantor előtt való pulpitusra*.⁵²

A pulpitus másik (esetleges) tartozéka a kántori pálca (virga) volt. Tudomásunk szerint Erdélyben nem maradt ránk egyetlen tárgy sem, a Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Múzeum (Debrecen) gyűjteményében viszont kettő található, a debreceni kistemplomi és a sárándi gyülekezeté. Mivel a mai gyakorlatban elterjedt, karlengetéses vezénylés a XIX. század második felében honosodott meg, így a mintegy 50 centiméter hosszú pálcával a kántor az ének taktusát üthette.⁵³

A rendelkezésünkre álló erdélyi források négy kántori pálcáról tudósítanak. 1714-ben a sövényfalvi gyülekezet ingóságai között találtak *egy halhéjból csináltatott ezüsten virgat, Perneszi uram ajándéka*.⁵⁴ 1719-ben Desó János adományozott a vajdahunyadi gyülekezetnek egy *kántori virgat, melly halcsontból való*,

⁴³ HZEhmLvt. Prot. I/3. 227–228.

⁴⁴ HZEhmLvt. Prot. I/5. 760.

⁴⁵ KükEhmLvt. Prot. I/3. 26.

⁴⁶ UdvEhmLvt. Prot. I/3. 69.

⁴⁷ Kolumbán Sepsi 194.

⁴⁸ UdvEhmLvt. Prot. 56.

⁴⁹ Fogarasi 74.

⁵⁰ KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 122.

⁵¹ KézdiEhmLvt. Prot. II/2. 1759–1767. 97., 183–184.

⁵² KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 318.

⁵³ Fekete Csaba: „Éneklés tilalma?“, *Magyar Egyházzene* IV (1996/1997) 323.

⁵⁴ KükEhmLvt. Prot III/1. 4.

négy helyen ezüst pléhbe foglalva, a kézzel fogható végénél.⁵⁵ 1714 és 1749 körül Dálnoki Gerzson feleségével adományozott egy ezüstös halhéjból való virgát a vámosgálfalvi gyülekezetnek.⁵⁶

A kántori pálca használatára nézve Fogarasi Sámuel önéletírásában olvasuk a következőket: *A pulpituson volt egy halcsontból való vessző, rajta öt ezüstgombok, a kottának öt lineái szerint, azt az oltárhoz veregetvén a kántor, úgy mutogatta a deákoknak a kottákat. Ezt a vesszőt utoljára valaki a templomból ellopta.*⁵⁷

3. Ki állt mellette?

Az éneklő pulpitus elsődleges használója a gyülekezet tanítója (kántor, mester, praeceptor) volt. Fogarasi Sámuel feljegyzése alapján arra következtethetünk, hogy a tanítót iskolásokból álló szűk körű liturgikus kórus segítette. Azon pulpitusok, amelyeknek nemcsak két, hanem mind a négy oldala szolgált könyvtartó állványként (Marosvásárhely, Tordaszentlászló, Bürkös), mindenképp kórus jelenlétét feltételezik.

De vajon csak és kizárólag a tanító és diákjai énekeltek innen? Az egyházszolgák számát és státusát illetően a gyülekezeteket három csoportba sorolhatjuk: 1. Népesebb és gazdagabb eklézsiák, legalább egy lelkipásztorral és tanítóval. 2. Kis anyaegyházközségek, ahol a lelkipásztor látta el mind az igehirdetést, mind az iskolai tanítást. 3. Leányegyházközségek, ahol az esetek többségében lévita végezte az istentiszteleti szolgálatokat és az anyaegyházközség lelkipásztora csak havonta egyszer, illetve a sákramentumok kiszolgáltatásakor volt jelen a gyülekezeti istentiszteleten (ez utóbbira ugyanis a lévita nem volt felhatalmazva).

A lelkésszel és tanítóval egyaránt rendelkező gyülekezetek esetében egyértelmű, hogy a mester (tanítványaival) állt a pulpitus mellett. Óraljaboldogfalván Kendeffy Elekné Bethlen Krisztina 1804-ben alapított iskolát,⁵⁸ tehát nem véletlen, hogy a templomban máig látható pulpitus 1806-ban készült, ugyanis addig nem volt szükség rá.

A leányegyházközségekben is indokolt volt a pulpitus jelenléte és használata, hiszen az említett 1714. évi székelyudvarhelyi Generális Zsinat határozata értelmében *a mesterek praedicálló székbe ne mennyenek könyörögtetni, hanem az asztalnál avagy pulpitusnál vigyék végbe.*⁵⁹ A pulpitus tehát ezekben a gyülekezetekben a szószék is volt, és minden kétséget kizáróan a templom piacán állt, ugyanis meglehetősen furcsa lett volna a karzatról prédikálni.

A legtöbb gondot azon gyülekezetek okozzák, ahol a lelkipásztor volt az egyetlen egyházi szolga. Itt jóformán semmi sem indokolja az éneklőszék jelen-

⁵⁵ HZEhmLvt. Prot. I/5. 345.

⁵⁶ KükEhmLvt. Prot III/1. 13.

⁵⁷ Fogarasi 74.

⁵⁸ Dáné Veronka: „Az óraljaboldogfalvi Kendeffy alapítású iskola (1805–1809, 1824–1848)”, *Erdélyi Múzeum* LXIV (2002) 3–4. füzet, 48–49.

⁵⁹ UdvehmLvt. Prot. I/3. 236.

létét. Két egyházmegyében volt lehetőségünk összevetni pulpitusokról készített adattárunkat a gyülekezetek történeti névtárával, és kiderült, hogy a Hunyadi Egyházmegyében egy (Klopotiva), a Küküllőiben négy (Búzásbesenyő, Magyarsülye, Mezőbodon, Szőkefalva) olyan gyülekezetben volt pulpitus, ahol nem működött tanító. Elképzelhető, hogy a pulpitusok akkor készültek, amikor a gyülekezet leányegyházközség volt. Az anyaegyházközséggé válás után vagy énekmutató táblaként szolgáltak, vagy a tanulók liturgikus kórusa állta körül.

4. Meddig használták a pulpitust?

Talán ez a jelen vizsgálódás legfogasabb kérdése. Mindenképpen az orgonák elterjedése szorította ki őket előbb az istentiszteletről, majd a templomból, vagy fokozta le énekmutató táblává.

1789-ben a Kézdi egyházmegye vizitátorai a parókián leltározták fel a *pulpitus derekát, melly a templomból hozatott ki*.⁶⁰ A dálnoki gyülekezet orgonájáról annyit tudunk, hogy az 1800-as földrengés során megrongálódott.⁶¹ Készítésének időpontját sajnos nem ismerjük, de valószínűleg 1789-ben már állt. Arra, hogy a parókián csupán a pulpitus derekát találták meg, a következő magyarázat adható. A könyvtartó állvány valószínűleg a templomban maradt, alapja csak azért vált feleslegessé, mert a karzat mellvédjéhez erősítették. Itt továbbra is használhatták pulpitusként, de az is elképzelhető, hogy csak énekmutató tábla volt. Helyszíni kutatások talán többet kideríthetnek.

Pulpitus és orgona kapcsolatát illetően végeztünk még egy próbafúrást. A katalaszegi Ketesd templomában található, 1860-ban készített *éneklőoltár* eddigi ismereteink szerint a legkésőbbi. A ketesdi gyülekezet 1872-ben vásárolt orgonát,⁶² tehát 1860-ban a pulpitusépítés ilyen szempontból indokolt volt.

Szintén további kutatásoknak kell rámutatni arra, hogy használták-e párhuzamosan a pulpitust az orgonával együtt, vagy előfordult-e, hogy a gyülekezetben párhuzamosan működött éneklőmester és orgonista.

További feladatok

Tanulmányunk függelékében adattárát közlünk, amelyben valamennyi általunk ismert erdélyi református templomban található pulpitusra vonatkozó adatot közlünk. Ez korántsem teljes, ezért folyamatos továbbfejlesztése felettébb szükséges. Mind újabb levéltári adatokkal, mind helyszíni kutatások eredményeivel ki kell egészíteni. Nagyon örülnénk, ha a többi református egyházkerület, illetve protestáns felekezet gyülekezeteiről is elkészülne hasonló adatbázis.

⁶⁰ KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 334.

⁶¹ Dávid István: *Műemlék orgonák Erdélyben*. Polis—Balassi, Kolozsvár—Budapest 1996. 68.

⁶² A Kolozs-Kalotai Református Egyházmegye levéltára az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltárban. Ketesd csomó. 69.

Újabb feladat a meglévő pulpitusok restaurálása, a veszélyeztetett műtárgyak biztonságos helyre szállítása, illetve készítés-történetük felgöngyölítése.

A meglévő adattárat ki kell egészíteni az illető gyülekezetek orgona-történetére, énekeskönyveire vonatkozó adatokkal. Jó volna ezt az adatbázist a világhálón is hozzáférhetővé tenni, ezáltal megkönnyítve különböző tudományterületek művelőinek együttműködését.

A szövegeközlésről

Az adatokat egyházmegyénként közöljük. Mivel az erdélyi egyházmegyék határai az utóbbi kétszáz évben igen gyakran módosultak, mi a vizsgált időszak, a XVII–XVIII. század egyházmegyei beosztását követtük. Szintén ebben az időszakban alakult ki az egyházmegyék hagyományos sorrendje, amelyet közlésünkben szintén követtünk. A levéltári adatok lelőhelyét az egyes adatok végén, zárójelben közöltük, a rövidítések feloldása a tanulmány jegyzeteiben található.

A szövegek átírása során igyekeztünk megőrizni az eredeti hangalakot, csak a ts-t írtuk át cs-vé, a tz-t c-vé, a zs hangértékű s-t zs-vé. A magánhangzók ékezeteit a mai helyesírás szabályai szerint tettük ki. A kis és nagy kezdőbetűk használata, a szavak egybe- és különírása során is a mai helyesírás szabályai szerint jártunk el. A személy- és településnevekre az ékezeteket csak ott tettük ki, ahol egyértelmű volt.

A nyilvánvaló elírásokat [sic!]-el, az olvashatatlan részeket, illetve a téma szempontjából érdektelen, kihagyott részeket [...]el jelöltük. Az utólagos bejegyzéseket dőlt betűvel szedtük. Ahol a jegyzőkönyv valamely tárgy feliratát közli, azt minden változtatás nélkül átírtuk.

A latin szövegek fordítását lábjegyzetben közöljük. A ritkább latin, latinos vagy régies és nyelvjárási szavakat az adattár végén listáztuk.

Adattár

Éneklőpulpitusokra utaló levéltári források

Azon települések neveit, ahol fennmaradt a pulpitus, dőlt betűvel szedtük.

I. Hunyad–Zarándi Egyházmegye

1. Algyógy

1790. A ludi magister gyakorta leülve énekelvén a pulpitus mellett, többé azt nem fogják szenvedni. Végezi azért a Szent Visitatio: [...] Igaz az is, hogy az éneklő pulpitus arra való, hogy amellett a praeceptor fennálva énekeljen, hogy annyival is inkább éneklésében a kösség a modulatióra vigyázhassan. Illő léssen annak okáért, hogy ekkléziánknak közönséges szokása szerint scholae rector őkegyelme magát a közönséges szokáshoz alkalmaztassa. (HZEhmLvt. Prot. I/4. 116–117.)

2. Alpestes

1780. A nagyobb ládában a nemes ecclesianak clenodiumi tanáltattak eszerint: [...] Pulpitusra való kendő numero 6. (HZEhmLvt. Prot. I/3. 290.)

1782. 5-to Úr asztalához tartozó adparatussai ezen nemes ekkléziának vagynak ezek: [...] 3. Pulpitusra való kendő numero 6. (HZEhmLvt. Prot. I/4. 22.)

1799. Szent edényei és eszközei: [...] 10. Egy vékony megyszín kréditor, ezüst cánklyival prémezett abrosz, fakó szín kanafác bérléssel készülve. [...] 12. Esmét olyan színű s készületű pulpitusra való. [...] 20. Egy pulpitusra való gyapott gyolcs, végei zöld és sárga selyemből kivarrott virágokkal, ezekkel a rajta lévő betűkkel: BUDA JULIA KÉSZÍTETTE. 1752. 21. Más, pulpitusra való, ezüst, arany és selyem apró cifra virágokkal kivarrva. 22. Egy más, pulpitusra való, körül selyemvirágos, de oláhos forma varrással. (HZEhmLvt. Prot. I/5. 320–321.)

3. Brád

1796. 21-szer Az úrasztala készületei ezek: [...] 8. A prédikáló szék takarója, melly titulus Brádi Sámuel úr és felesége, Makrai Anna ajándéka. 9. A pulpitusra való. Ugyanazoké. (HZEhmLvt. Prot. I/5. 34.)

4. Déva

1746. *Deliberatum* 3. Lévén nagy controversia tekintetes nemzeti Kozolyi József és Benjamin uraimék és a tekintetes nemes ekklézia között a pulpitusnak chorusból a templom közepibe való lehozása iránt, a Szent Visitatio előtt megegyeztenek egyenlő akarattal, hogy amint most mielőttünk annak helye disponáltott, ott maradgyon, pro hic et nunc, ülőszék mellette ne légyen. (Dévai Református Egyházközség levéltára. Déva. F/40.)

5. Hátszeg

1796. A szent edények és eszközök ezek: [...] 23. Egy nagy lenvászon, pulpitusra való kendő, fekete nyomtatással, széles csipkekötésbe szegve. (HZEhmLvt. Prot. I/5. 255.)

6. Hosdát

1776. 6-to Örömmel szemléli a Szent Visitatio ezen nemes ekkléziának temploma körül tett épületeket, mellyek közzül a templomban lévő újj chorust az éneklőmester s gyermekek számára titulus Gálffy Lázár uram egyedül maga költségén készitetett (légyen kedves az Úr előtt). (HZEhmLvt. Prot. I/3. 148.)

1799. 7-szer Szent edényei: [...] 26. Egy pulpitusra való kék mor [ ], szélein arany cánkliba szegve. [...] 29. Egy pulpitusra való széles fejér rojtos és kötéses végű kendő. (HZEhmLvt. Prot. I/5. 362.)

1804. Erogált: [...] g. A pulpitusért és apró számok csinálásáért dr. 72. (HZEhmLvt. Prot. I/5. 760.)

7. Körösbánya

1796. Szent edényei s eszközei: [...] 10. Egy pulpitusra való, selyemmel varrott kendő. (HZEhmLvt. Prot. I/5. 70.)

8. Kristyor

1767. Novae accessiones: Egy fejér gyolcs fekete selyemmel varrott, pulpitusra való kendő, tekintetes Kováts Lőrincz Susánna, tekintetes karátsonfalvi Tót Miklós uram hites társa ajándéka anno 1767. (HZEhmLvt. Iratok 8. sz. 10.)

9. Lozsád

1728. Losádi Farkas Sámuel egyházi uram ratioja. [...] 17. Az éneklőszéken egy kék selyemmel varrat kendő. (Lozsádi Református Egyházközség Levéltára. Régi iratok. 1. sz. 1.)

1761. In erogatis: [...] A pulpitus megigazításáért dr. 28. (Lozsádi Református Egyházközség Levéltára. Számadások 5. sz. 2.)

1782. 7-mo Úr asztalához tartozó adparatussai vagynak ezen nemes eklézsiának ezek: [...] 14. Pulpitusra való arany varrásos kendő. [...] 16. Egy pulpitusra való kendő. (HZEhmLvt. Prot. I/4. 42.)

1796. Szent edényei: [...] 28. Két hitván kendő, éneklő pulpitusra való. (HZEhmLvt. Prot. I/5. 154.)

10. Klopotiva

1772. 2-o Demonstratio spectabilis domini Johannis Pogány, tanquam primarii ecclesiae curatoris:¹ [...] Ebből asztalosnak templombéli székek csinálásáért, ablakramákért, három ajtókéért, pulpitusért, mester székiért, tornác és torony bédeszkáztatásokért s egyéb szükségekre erogált hfr. 33 dr. 48. (HZEhmLvt. Prot. I/3. 35.)

1778. 1-mo. Az eklézsiái szokás szerint kérdés tétettvén a tiszteletes loci ordinarius minister Borosnyai Lukáts Mihály ókegyelme templombéli szolgálattya, s hallgatóihoz való maga comportantiája iránt, közönségesen ugyan a nemes ecclesiatól semmi panasz sem adatott fel, de különösen tekintetes Pogány András úr által adattak bé némely gravaminák, mellyek az eklézsiát közönségesen illetik. Nevezetesen: [...] Említi a praetitulatus úr azt is, hogy tiszteletes loci ordinarius minister ókegyelme a zoltárt számmal ki nem tévén a pulpitusra, sokszor megesik, hogy akik a zoltárokbán nem oly jártasok, későbbre jövén éneklés alatt a templomba, meg nem tudhatták, mellyik zoltár énekeltek, s nem énekelhetnek. Végezi azért a Szent Visitatio [...] Az éneklés dolgában tartassék meg a régi praxis, hogy előre a szám tétessék ki a pulpitusra, melyből akármikor érkezék a hallgató, tudhassa meg, mellyik zoltár énekeltek. (HZEhmLvt. Prot. I/3. 227–228.)

1796. 1. A szent edények és eszközök: [...] 17. A templombéli pulpituson van egy csipkébe szegett gyolcs fejér kendő. (HZEhmLvt. Prot. I/5. 217.)

1802. V. A szent edények s asztalra való abraszok s keszkenők, a pulpituson való kendő s cathedra takaró és a 6 darab könyvek úgy vagynak, mint az 1796-béli visitatiokor inprotocolláltattak pagina² [217, 218] VI. Mindezeknek számbavétele után a Szent Visitatio kötelessége szerint oculálta a parochialis házat és templomot. Azholott is a cathedra takaróját, az azon lévő 6 könyveket, úgy a pulpituson lévő kendőt úgy találta, amint az 1796-béli visitatiokor a protocollumban feljegyeztettek. (HZEhmLvt. Prot. I/5. 537.)

¹ Tekintetes Pogány János úr mint az eklézsiái főkurátorának kimutatása (lat.).

² Az oldalszám hiányzik.

11. *Marosillye*

1781. Az Úr szent asztalához való apparatusok ezek: [...] 5. Egy pulpitusra való kiseded kendő. (HZEhmLvt. Prot. I/3. 404.)

1795. 14-szer Ingó javait, s szent edényeit vévén számban a Szent Visitatio ezen eklézsiának, ilyen formában találta: [...] 15. Vagyon még egy pulpitusra lévő hitván kendő. (HZEhmLvt. Prot. I/5. 5/a.)

12. *Óraljaboldogfalva*

Ao Dni 1806 EREXIT SPECTABILIS ac Grosus Dnus MARTINUS FORIS DE ZILAH.³

13. Rákosd

1745. 6. Négy kendőket. [...] 4-dik a pulpituson lévő vászonkendő, az allya kék fejtővel szőve. (Rákosdi Református Egyházközség levéltára — a továbbiakban: RákosdLvt.— IV /22. 1.)

1747. In anno 1747. die 9na Febrarii Istenéhez való buzgó szeretetiből conferált a rákosdi ecclesianak hadnagy Fogarasi Jánosné asszonyom, tekintetes Tisza⁴ asszony [...] egy vékony gyolcs pulpitusra való kendőt, a két végiben három-három virágok kék selyemmel kivarva. (RákosdLvt. IV/22. 2.)

1761. A rákosdi nemes ecclesia egyházfiának, Jakab Lázárnak keze alá jötenek által az ecclesianak ilyen bonumai specificatio szerint: [...] 6-to Négy kendő. Item a pulpituson a templomban egy. (RákosdLvt I/26.)

1804. Kendők: 1. Egy pulpitusra való kendő, a végei kék selyem virággal. [...] 4. Egy pulpitusra való kendő, végein kék szövés.⁵ 5. Egy pulpitusra való gyapot gyolcs fél szél abrosz. (RákosdLvt. I/42., HZEhmLvt. Prot. I/5. 842.)

14. Ribice

1781. 10-o. Az Úr asztalához való apparatusok ezek: [...] 5. Egy pulpitusra való kendő. (HZEhmLvt. Prot. I/3. 400.)

1782. 15-o Úr asztalához tartozó adparatussai vagynak ezen nemes eklézsiának ezek: [...] 5. Egy pulpitusra való kendő. (HZEhmLvt. Prot. I/4. 39.)

15. Vajdahunyad

1781. 8-o. Az ecclesia ládájában tanáltattak az úri szent vacsorához való készülétek, illy rendel: Abrosz numero 9. Pulpitusra való kendő 6. (HZEhmLvt. Prot. I/3. 318.)

1799. Szent edényei és eszközei ezek: [...] 17. Egy pulpitusra való fehér gyolcs, recés és selyemvirágokkal töltött széles kendő. 18. Egy gyapott gyolcs, sárga, kék s többféle színű selyemvirágokkal a végein kivarrott, pulpitusra való. 19. Más pulpitusra való fehér gyolcs, recébe szegett kendő. 20. Egy pulpitusra való, végein lapos recébe szegett kendő, fehér, közepében egy orozzlány vagyon varrva. 21. Végein gazdagon, karmazsin, fehér és kék selyem varrással való, pulpitusra való. 22. Egy fehér gyolcs, igen lapos recével, és a rece közt fehér selyemvarrással való, pulpitusra való, egyik végén fekete selyemmel ezek a betűk varrva: ARVA BARTSAI ERSEBET. 1733. [...] 38. A mesteri pulpituson vagyon egy kántori virga, halcsontból való, négy helyen ezüst pléhbe foglalva, a kézzel fogható végénél, a második ezüstpléhezésen ezek a betűk vagynak: DESŐ EVA ÉS MARIA EMLEKEZETIRE TSINALTATOT: ANNO 1719. Más oldalán ezek: DESŐ JANOS ATYOK ÁLTAL *Nota bene: a 38-ik szám alatt levő virga 4-ik ezüstpléh foglalattját 1810-ben a Szent Visitatio meg nem kaphattya.* (HZEhmLvt. Prot. I/5. 344–345.)

³ Az Úr (Domini) 1806. esztendejében (anno) emelte nemes és nemzetes (generosus) Zilahi Fóris Márton úr (dominus). (lat.)

⁴ A keresztnév kimarad.

⁵ A 4. és 5. számú összekapcsolva és melléírva: *Ezek eladattak.*

II. Enyedi Egyházmegye

16. Aranyospolyán

1789. Abroszok és keszkenők: [...] 8-o. Vagyon egy pulpitusra való kendő, csipke a végén. 9-o. Vagyon más pulpitusra való kendő, csipke a végén. (EnyedEhmLvt. Prot. I/β/1. 75.)

17. Búzásbocsárd

1789. Úr asztalára való szent edények: [...] 14. Egy pulpitusra való, selyemmel s szkófiummal varrott kendő. [...] 22. Egy Gradual. (EnyedEhmLvt. Prot. I/β/1. 14–15.)

1793. Asztali fejréneműek: [...] 5-o. Pulpitusra való, külömb-külobmb színű sejemmel, arany és ezüst scofiummal varrott, virágokkal ékesítettett gyolcskendő. [...] 10-o. Egy pulpitusra való, és veres sejemmel virágoson megvarrott gyolcskendő, cernacsipkében szegve körös környül. [...] 14-o. Egy pulpitusra való hasonló, 3 nagy és 5 kisebb virágokkal ékesítettett fekete sejemtaró. (EnyedEhmLvt. Prot. I/γ/1. 201–202.)

18. Bürkös

1752. FOGARASI PÁL R. FERENTZ. ISTEN DITSŐSÉGÉRE A BÜRKÖSI R. N. ECLA SZÁMÁRA EZT AZ ÉNEKLŐ PULPITUST TSINALTATTA MDCCCLII. ESZTEN.

1793. Az Úr asztalára való szent edényei az ekkléziának találtattak: [...] 9-no. Pulpitusra való két avadék gyolcskendők, mellyek közüzül edjiknek kéekkel, a másiknak pedig fekete selyemmel vadnak a két-két végei virágoson megvarrva. (EnyedEhmLvt. Prot. I/γ/1. 60.)

19. Cselelaka

1795. Úr asztalára való fejréneműek: [...] 7-o. Két gyolcskendő, pulpitusra való. (EnyedEhmLvt. Prot. I/γ/1. 385.)

20. Csombord

1795. Úr asztalára való fejréneműek: [...] 8-o. Egy pulpitusra való kendő. (EnyedEhmLvt. Prot. I/γ/1. 315.)

21. Fogaras

1676. Templom: [...] Egy pulpitus. (David Prodan: *Urbariile Țării Făgărașului* II. Editura Academiei Republicii Socialiste România. București 1976. 718.)

22. Lőrincréve

1793. Úr asztalára való fejrénemű készültek: [...] 17-o. Pulpitusra való egy szélyes és hosszú gyolcskendő, melynek két végein igen szélyes töltött szép kötés és annak szélyén ismét tótas csipke vagyon hozzátoldva. (EnyedEhmLvt. Prot. I/γ/1. 220.)

23. Magyarbükkös

1795. Úr asztalára való fejréneműek: [...] Egy sárga sejemmel és arannyal elegyítettett s apró virágokra kivarrott, pulpitusra való kendő. (EnyedEhmLvt. Prot. I/γ/1. 374.)

24. Magyarlapád

1794. Úr asztalára való fejréneműek: [...] 9-o. Egy pulpitusra való, kék fejtővel csíkason szóttt kendő. (EnyedEhmLvt. Prot. I/γ/1. 268.)

25. Magyarózd

1795. Úr asztalára való fejréneműek: [...] 6-o. Egy külömb-külobmb színű selymekből virágokra kivarrott, pulpitusra való kendő. (EnyedEhmLvt. Prot. I/γ/1. 350.)

26. Pókafalva

1783. Az Úr asztalára való eszközök: [...] 6-o. Egy pulpitusra való vékony kendő, körülette recés. (EnyedEhmLvt. Prot. I/α/1. 127.)

27. Szászújfalva

1793. Asztali fejrénemű készültek: [...] 3-o. Egy pulpitusra való kendő, széles töött tótas rece a két végeiben foglalva, és ugyan csipkében szegve. (EnyedEhmLvt. Prot. I/γ/1. 235.)

28. Székelykocsárd

1789. A sz[ékely]kocsárdi reformata ecclesia Úr asztalához való készülétei: Vagyon egy pulpitusra való, rongyos, két végén varrott kendő, Désfalvi Györgyné Harasztosi Anna 1761-be adta. 7-o. Más pulpitusra való, vászon varrottas kendő. 8-o. Vagyon ismét egy pulpitusra való, két vége nyomtatott kendő, Demeter Sigmond ajándéka 1713. (EnyedEhmLvt. Prot. I/β/1. 94.)

29. Tűr

1793. Úr asztalára való fejréneműek: [...] 8-o. Pulpitusra való gyapott gyolcs újj kendő, melynek két végein veres sejimmel hat szép nagy virágok vadnak varrva. 9-no. Egy más, és ugyan pulpitusra való gyolcskendő, melynek két végein fekete, veres, sárga, zöld és kék selymekből nyolc nagy virágok vadnak varrva. (EnyedEhmLvt. Prot. I/γ/1. 183.)

III. Kolozs-Kalotai Egyházmegye

30. *Farnas*31. *Kalotadámos*32. *Ketesd*

1860. 1860 DECEMBER 22kén EZEN ÓLTÁRT KESZITETTE IFJU LEGÉNY KIS ISTVÁN ISTEN NEVÉBEN EGY EMLÉKEZETRE DITSŐSÉG AZ ATYÁNAK

33. *Körösfő*34. *Magyarbikal*35. *Magyargyerőmonostor*36. *Magyarkapus*37. *Magyarvalkó*38. *Magyarvista*39. *Méra*40. *Nádasdaróc*41. *Nyárszó*42. *Tordaszentlászló*

IV. Dési Egyházmegye

43. Dész

1697. Item 1. Decembris [1697.] nemzetes Dési János deák uram felesége, nemes Némethi Borbára asszony adott az Úr vacsorájához egy zöld selyemmel s szkófiummal varrott keszkenőt, és az éneklőszékre egy kendőt, sokféle selyemmel igen szépen húmmel varrottat. (DésEhmLvt. Prot. I/1. 26.)

44. Magyarköblös

45. Néma

1766. Anno 1765 diebus Maji méltóságos úr vízsz[ent]györgyi Makrai Sigmond és kedves élete párja, méltóságos Veres Kata asszony Isten dicsősségéhez buzgó indulattából a némai reformata szent ecclesia templomához önként conferáltak ilyen szép collatumat: [...] 4. Egy külömb-külobm sellyemmel varrott kendőt a pulpitusra. (DésEhmLvt. Prot. II/1. 668.)

46. Szarvaskend

1724. Kendi ecclesianak sacramentumi eszközei: [...] Egy szedéses kendő, éneklőszékre való. (DésEhmLvt. Prot. II/1. 41.)

V. Széki Egyházmegye⁶

47. Almásmálom

1643. Vasa sacra: [...] Habent mappam ex gossypio confectam rubri coloris super pulpitem stratum.⁷

1695. Pro pulpito est unum mantile canabeum rubro filo acupictum, vulgo muszuly dictum.⁸ [...] Szikszai Ferentzné asszonyom, Murányi Borbára adott az eklészianak egy zöld selyemmel varrott gyolcskendőt a pulpitusra. (SzékEhmLvt. Prot.— I/1. 640–642.)

48. Bálványosváralja (alias Máriafalva)

1695. Vasa ecclesiastica: [...] Anno 1695. 18. Januarii. [...] V. Éneklőszékre való kendők hármak [!]: 1. Három singnyi, varrás nélkül való patyolat. 2. Gyolcs, mellynek végein vagon csipke. 3. Házi vászonból álló csipkés kendő, a 4. pedig vászon. (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 645.)

49. Bethlen(Sajó)keresztúr

1643. Vasa sacra: [...] Mantile unum pro pulpito.⁹ (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 540.)

50. Bonchida

1643. Vasa sacra: [...] Pro pulpito duo mantilia collata a conjuge Andreae Murvai et a Georgio Sütő.¹⁰ (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 616.)

⁶ Az összeírás eredetije 1643-ból származik, ismert egy XVIII. századi másolata. Mi az előbbi oldalszámait tüntetjük fel.

⁷ Van egy pamutból készült veres színű terítőjük (mappa) a pulpitusra terítve. (lat.)

⁸ A pulpituson van egy kendervászon kendő, veres fonállal húmezve, magyarul muszuj. (lat.)

⁹ Egy éneklőszékre való kendő (lat.)

¹⁰ Az éneklőszékre két kendőt adományozott Murvai Andrásné és Sütő György (lat.).

51. Búza

1643. *Borsos Gergelyné asszonyom is a búzai éneklőszékre adott zöld perpeta [ ] materiát.* (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 577.)

52. Csicsómihályfalva

1643. *Vasa sacra: [...] Mappa una super pulpitem.¹¹ Perit.¹²* (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 664.)

53. Felőr

1643. *Vasa ecclesiastica: [...] Mappa una acupicta, pulpito tegendo destinata.¹³* (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 522.)

54. Kékes (Nyárlókékes)

1643. *Instrumenta sacris destinata: [...] Mantilia pro pulpito sunt tria.¹⁴* (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 568.)

55. Kozárvár

1643. *Vasa sacra: [...] Mappa una super pulpitem.¹⁵* (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 659.)

56. Magyardécse

1643. *Vasa sacra: [...] Mapa ex syndone super pulpitem.¹⁶* (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 643.)

57. Mezőverese gyháza

1643. *Instrumenta usibus sacris consecrata: [...] Est mensale unum vulgo nominatum sáhos ad mensam et ad pulpitem positum, alterum legavit Valentinus Fekete.¹⁷* (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 572.)

58. Noszoly

1680. *Instrumenta usibus sacris consecrata: [...] Dési Péterné asszonyom conferált az ekkléziához egy veres fonállal szőtt lenkendőt a pulpitusra anno 1680. die 30. Januarii.* (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 580.)

59. Nyíres

1695. Anno 1695. 18. Januarii mantilia pro pulpito sunt duo: 1. Ex canabe filo rubro depictum acu. 2. Filo caeruleo textum canabeum mantile.¹⁸ (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 649.)

60. Ördögösfüzes

1643. *Vasa sacra: [...] Mappa altera ex sindone super pulpitem.¹⁹ [...]*

1695. Anno 1695. 16. Januarii: [...] 9. Éneklőszékre való, egy veres fejtővel szőtt kendő. [...] 12. Az éneklőszéken való veresses szöszkendő. *Mindezek az eszközök elrothattak.*

1716. Szász Mihályné adott az éneklőszékre egy szála vászon kék fejtővel szőtt és varrott hosszú kendőt anno 1716. (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 628–629.)

¹¹ Kihúzták. — Egy terítő az éneklőszéken (lat.)

¹² Elveszett. (lat.)

¹³ Egy húmzett terítő, az éneklőszék takarására (lat.)

¹⁴ Az istentiszteletre szánt eszközök. Három kendő az éneklőszékre (lat.)

¹⁵ Egy terítő az éneklőszéken (lat.)

¹⁶ Egy gyolcsterítő az éneklőszéken. (lat.)

¹⁷ Van egy asztalra vagy éneklőszékre tett, magyarul sáhosnak nevezett terítő; a másikat Fekete Bálint hagyta. (lat.)

¹⁸ ... két kendő van az éneklőszékre: 1. Egy veres fonállal húmzett, kenderből való. 2. Egy kék fonállal szőtt kendervászon kendő. (lat.)

¹⁹ Egy másik terítő gyolcsból az éneklőszéken. (lat.)

61. Rettég

1643. Instrumenta sacra: [...] Mappae nr. 4, duae ad mensam Domini, duae vero ad pulpitem. [...] Graduale majus impressum. Cationale Debrecini excusum.²⁰ [...] *Alsó Mihályné, Víg Ersébet Istenéhez való buzgóságából conferált [...] a pulpitusra egy fejr csipkés kendőt. Item conjunx Josephi Szőgyi, strophium auro depictum, item pro pulpito.*²¹ (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 519.)

62. Sajószentandrás

1643. Vasa sacra in ecclesia Sz. Adrásina: [...] Mappa lintea super pulpitem.²² (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 543.)

63. Somkerék

1723. Anno 1723. 7. Maji adott Szabó Mihályné asszonyom a pulpitusra egy viseltes vászonkendőt. (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 554.)

64. Szamosújvár (Gerlah)

1643. Vasa sacra: [...] Est mappa una²³ in pulpito.²⁴ (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 627.)

65. Szamosújvárnémeti

1643. Vasa sacra: [...] Mantilia ad pulpito destinata duo: 1. Ex gastypio confectum et rubro filio interstinctum textum. 2. Ex lino canabeo confectum rubro filio intertextum. Anno 1696 est colatum mantile in pulpitem.²⁵ (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 625.)

66. Szászsombor

1643. Instrumenta sacra: [...] Mantile pro pulpito 8 ramis adornatum filo rubro.²⁶ (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 578.)

67. Várkudu

1695. Anno 1695. 22. Januarii. [...] 8. Est pro pulpito mantile canabeum.²⁷
1736 előtt. *Az éneklőszékre két varrott vászonkendő.* (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 529.)

68. Virágosberek

1643. Vasa sacra: [...] Super pulpitem mappa ex syndone confecta.²⁸ *Ez elveszett.* (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 540.)

69. Visa

1643. Vasa 1693. de novo collata haec sunt: [...] Pro pulpito mantile unum.²⁹ (SzékEhmLvt. Prot. I/1. 623.)

²⁰ Szám szerint négy terítő, kettő az úrasztalára, kettő pedig az éneklőszékre. Öreg (=nagy) nyomtatott graduál. Debrecenben nyomtatott énekeskönyv. (lat.)

²¹ Item (=továbbá), Szőgyi Józsefné egy arannyal hímzett kendőt, item az éneklőszékre. (lat.)

²² Vászonterítő az éneklőszéken. (lat.)

²³ Utólag rájavítottak: Est mantile unum. (Van egy kendő. lat.)

²⁴ Van egy terítő az éneklőszéken. (lat.)

²⁵ Két kendő az éneklőszékre: 1. Pamutból, veres vonállal közbeszöve. 2. Kendervászonból készített, veres fonállal közbeszöve. 1696-ban egy terítőt adományoztak az éneklőszékre. (lat.)

²⁶ Egy kendő az éneklőszékre, veres fonállal nyolc ág díszíti. (lat.)

²⁷ Van egy kender(vászon) kendő az éneklőszékre. (lat.)

²⁸ Az éneklőszéken egy gyolcsterítő. (lat.)

²⁹ ... ezek újonnan adattak: [...] Az éneklőszékre egy kendő. (lat.)

VI. Görgényi Egyházmegye

70. Abafája

1722. Templomhoz való edények: [...] Ezek felett vagyon [...] egy kendő, éneklőszékre való. (GörgEhmLvt. Prot. XII/1.— 164.)

1739. A templomhoz tartozó edényei s edgyetmássai az ecclesianak: [...] 20. Edgy kockára szedett két szél vászon abrosz az éneklőszéken. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 55.)

71. Alsóbölkény

1722. Anno 1718. die 6. Februarii az néhai boldog emlékezetű úr, tekintetes nagyságos gyerőmonostori Kemény János őnagysága eözvegye, méltóságos Teleki Anna asszony őkegyelme Isten dicsőségéhez való szeretetiből adott az m[agyar]bölkényi szent ecclesianak az közepin által arannal és külömb-külféle selymekkel megékesítettett gyolcsabroszt az úr asztalára, és egy éneklőszékre való, ugyan arannyal és sokszínű selymekkel megékesítettett kendőt, mely istenes adományáért őnagyságát Isten szerencsés boldog napokkal szeretvén álgya meg. (GörgEhmLvt. Prot. XII/1. 110.)

1739. A bölkényi ecclesianak edgyemássa: [...] 13. Egy arannyal s sokféle selyemmel varrott, éneklőszékre való gyolcskendő. 14. Egy két végén veress fejtővel varrott, éneklőszékre való vászonkendő. [...] 16. Egy veress fejtővel varrott, éneklőszékre való kenderkendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1.— 14.)

1759. Ez ekléziának sákramentomi eszközei: [...] Az éneklőszékre valók: 1. Egy arannyal s egyes selyemmel virágokra varrott gyolcskendő. 2. Egy két végén veres fejtővel varrott vászonkendő. 3. Egy tiszta fehér vászonkendő. 4. Egy veres fejtővel varrott vászonkendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2.— 11.)

72. Beresztelke

1722. Templomhoz való edények: [...] A pulpituson edgy kendervászon, igen régi, száz esztendő felé (mirandum)³⁰ közelítő kendő. (GörgEhmLvt. Prot. XII/1. 80.)

1739. Az ecclesianak templomhoz tartozó edényei vadnak eszerint: [...] 12. Edgy éneklőszékre való veress fejtővel varrott, gyapottal öltött vászonkendő. 13. Más, ugyan éneklőszékre való veress fejtővel ött virágokra varrott vászonkendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 60.)

1759. Ez ekléziának sákramentomi eszközei: [...] Éneklőszékre valók: Egy szél három singnyi zöld szél rása.³¹ *Elszakadt.* 2. Egy veres fejtővel varrott, gyapottas vászonkendő. 3. Egy veres fejtővel virágokra varrott vászonkendő. 4. Egy két végén, veres és kék fejtővel varrott kendő. Továbbá vagyon egy Váradi Biblia, egy Graduál, egy Impressum, egy másfél singes láda. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 7.)

73. Dedradszéplak

1739. A széplaki ecclesianak templomhoz való edényi és fejrőneműi: [...] 17. Edgy veress fejtővel fejéressel varrott, rojtos végű kendervászon kendő, éneklőszékre való. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 139.)

1759. Az Úr asztalára való ezüst- és őnedényeknek, abroszoknak, asztalkeszkenőknek lajstroma: [...] 12mo Pulpitusra való egy régi kendő nr. 1. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 129.)

74. Disznajó

1739. Az ecclesianak edényei és egyéb javai: [...] 15. Edgy zöld selyemmel zsinórosan varrott, éneklőszékre való gyolcskendő, zöld selyem, fehérrel elegy csipke körül rajta. 16. Edgy fejéressel

³⁰ mirandum (lat.) — csodálatos!

³¹ A mondat át van húzva.

varrott, kender, éneklőszékre való viseltes kendő. 17. Edgy veress fejtővel szőtt, éneklőszékre való kendervászon kendő. [...] 23. Edgy veress fejtővel varrott kendervászon kendő az éneklőszéken. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 40.)

1759. Ez ekléziának sákramentomi eszközei: [...] Éneklőszékre valók: 1. Két³² fejéssel varrott viseltes kendő. 2. Egy veres fejtővel szőtt vászonkendő. 3. Egy veres fejtővel varrott vászonkendő. 3. [!] Egy más kendő. [20] *Az asszony néhai tekintetes liber Gyárfás Ádám úr özvegye, tekintetes borsai Nagy Krisztina asszony ad egy Úr asztalára való sáhos abroszt és a pulpitusra egy, két végén zöld selyemmel varrott, körül kék csipkés patyolat kendőt.* (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 19–20.)

75. Erdőcsinád

1759. Ez ekléziának sákramentomi eszközei: [...] Éneklőszékre valók: 1. Egy recés sáhos kendő. 2. Egy veres és kék fejtővel varrott vászonkendő. 3. Egy veres és kék fejtővel szőtt vászonkendő. 4. Egy recés és csipkés végű vászonkendő. 5. Egy nyomtatásos kendő.³³ *Elajándékozták.* 6. *Egy sáhos kendő, ezt is Bíró Mihály úr feleségével edjütt adta.* [16] ^{7^{mo}} *Egy veres és kék fejtős, pulpitusra való vászonkendő.* (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 15–16.)

76. Gernyeszeg

1739. Az ecclesianak templomhoz való edényi és fejrőműi: [...] 14. Edgy tarka, csillagos, éneklőszékre való kendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 93.)

1759. Ez ekléziának sákramentomi eszközei: [...] Az éneklőszékre valók: 1. Egy fejéres avatag kendő, a két vége rojtos. 2. Egy szakadozott kendervászon abrosz, melyben a sákramentumi eszközök tartatnak. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 39.)

77. Görgényszentimre

1739. Az ecclesianak holmiai: [...] 14. Edgy éneklőszékre való fekete selyemmel varrott gyolcskendő. [...] 24. Edgy éneklőszékre való hitván kendő, körül csipkés. [...] [21.] 29. Az éneklőszéken edgy veress selyem materia aranyos végű kendő. 30. Az éneklőszéken edgy gyolcskendő, Kovács Pálné asszony adta. [...] 34. Egy fejéssel varrott, éneklőszékre való házi vászon kendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 20–21.)

1759. Ez ekléziának sákramentomi eszközei: [...] ^{18^o} *A praedikállószeiken egy darab kék materia, sárga pántlikába beszélve. Egy jó darab sárga német posztó, egy török szőnyeg, az Úr asztalán más török szőnyeg, a pulpituson egy fejrő, és edgy veres kendő.* (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 44.)

78. Holtmaros

1739. Éneklőszékre való kendők: 18. Edgy gyolcskendő, fekete csipke a végén. 19. Edgy gyolcsvégű vászonkendő, fejrő csipke a végén, kötés benne. 20. Edgy fejéssel varrott vászonkendő. 21. Edgy kék és veress fejtővel varrott vászonkendő az éneklőszéken. 22. Edgy darab zöld posztó az éneklőszéken. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 35.)

79. Kisillye

1739. A szent sacramentumokhoz való edények ezek: [...] 6. Éneklőszékre való kendő kettő, edgyik veress fejtővel s fejrő cernával varrott, a 2-dik veress és kék fejtővel szőtt kendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 4.)

1759. Az ekléziának sákramentomi eszközei: [...] Az Úr asztalán tarka viasszavászon, a pulpituson edgy kendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 55.)

³² Egy volt írva, de ugyanazon kézzel és tintával két-re javítva.

³³ A mondat át van húzva.

80. Komlód

1739. A komlói ecclesia templomhoz való edényi s fejréneműi: [...] 7. Edgy éneklőszékre való lengyel széles kötéses csipkés végű kendő, gyolcs. [...] Edgy éneklőszékre való tarka materia, F. I. asszony adta. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 132.)

1759. Ez eklézsiának sákramentomi eszközei: [...] Az éneklőszéken egy lengeteg darab szőr materia. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 63.)

81. Körtvélyfája

1739. Ez ecclesia templomhoz való edényi és edgyetmási: [...] 12. Edgy éneklőszékre való, fekete selyemmel virágokra varrott gyolcskendő. 13. Az edgyik végén veress fejtővel, más végén fejéssel varrott vászonkendő, éneklőszékre való. 14. Edgy éneklőszékre való, a két végén veress fejtővel varrott, szakadozott kendő. 15. Edgy lenvászon, a két végén veress és kék fejtővel szőtt, éneklőszékre való kendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 87.)

1759. Ez eklézsiának sákramentomi eszközei: [...] Éneklő és praedikállószerkekre való: 1. Egy kék fejtővel gazdagon szőtt, 3 szél kendervászon abrosz.³⁴ *E nem találtatik.* 2. Egy fekete selyemmel virágokra varrott gyolcskendő. 3. Egy egyik végén fejéssel, másikon veres fejtővel varrott kendő.³⁵ *E nem találtatik.* 4. Egy mindkét végén elegyes fejtővel s fejéssel varrott vászonkendő. 5. Egy kék és veres fejtővel szőtt vászon [...] oros kendő.³⁶ *Megtaláltattott.* 6. Egy veres fejtővel szőtt vászonkendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 71.)

82. Magyarfülpös

1739. Az ecclesianak templomhoz való edényei: [...] 15. Edgy éneklőszékre való, veress fejtővel varrott viseltes kendő. 16. Edgy veress fejtővel szőtt kendervászon kendő. Éneklőszékre való. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 65.)

1759. Ez eklézsiának sákramentomi eszközei: [...] Éneklőszékre való: 1. Egy veres fejtővel varrott viseltes kendő. 2. Egy veres fejtővel szőtt kendervászon kendő. 3. Egy veres nyomtatásos kendő.³⁷ *E nem találtatik. Megtaláltattott.* 4. Egy fejéssel varrott vászon kendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 31.)

83. Magyaró

1739. Az eklézsiának holmi edgyetmása a mogorói ecclesianak: [...] 21. Fekete selyemmel s fejéssel elegy varrott, éneklőszékre való gyolcskendő. 22. Edgy veress fejtővel, szőtt éneklőszékre való vászonkendő. 23. Edgy kék fejtővel szőtt, éneklőszékre való vászonkendő. *Szászfölpösi ecclesiáé.* 24. Edgy kék és veress fejtővel varrott, éneklőszékre való vászonkendő. 25. Más edgy kék fejtővel szőtt vászonkendő. 26. Edgy felselyemmel szőtt tarka materia kendő, szakadozott. *Mindenek az éneklőszéken.* (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 34.)

84. Magyarpéterlaka

1739. A m[agyar]péterlaki ecclesianak holmi edgyetmása: [...] 14. Éneklőszékre való kendő kettő, veressel varrott kendervászon. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 10.)

1759. Ez eklézsiának sákramentomi eszközei: [...] Az éneklőszékre való: 1. Egy fejéssel varrott vászonkendő. 2. Három veres fejtővel varrott vászonkendő. 3. Egy fejéssel varrott gyolcskendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 93.)

³⁴ A mondat át van húzva.

³⁵ A mondat át van húzva.

³⁶ A mondat át van húzva.

³⁷ A mondat át van húzva.

85. Magyarrégen

1739. Az ecclesianak edgyetmássai: [...] 24. Edgy éneklőszékre való nyomtatásos gyapott materia kendő. 25. Egy házi vászonkendő az éneklőszéken. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 31.)
1759. Ez ekléziának sákramentomi eszközei: [...] Éneklőszékre valók: 1. Egy darab kék materia. 2. Egy viseltes tarka materia. 3. Egy fekete selyemmel varrott gyolcskendő.³⁸ (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 105.)

86. Marosfelfalu

1739. Az ecclesianak holmi eszközei s edgyetmássi: [...] 18. Edgy elegendesen, kék fejtővel szótt örmény vászonkendő. Éneklőszékre való. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 50.)
1759. Ez ekléziának sákramentomi eszközei: [...] Éneklőszékre valók: 1. Egy elegendesen, kék fejtővel szótt, örmény vászonkendő. 2. Egy veres és kék fejtővel szótt, örmény vászonkendő.³⁹ *E sem találattik.* 3. Egy fekete selyemmel varrott gyolcs, rojtos végű kendő. 4. Egy kék bagázia, sárga selyemmel varrott kendő.⁴⁰ *E sem találattik.* (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 27.)

87. Marosjára

1739. Az ecclesia edényei ezek: 1. A szent sacramentumokhoz valók ezek: [...] 12. Egy éneklőszékre való gyolcskendő. 13. Más ugyan éneklőszékre való recés gyolcskendő. 14. Egy éneklőszékre való, fekete selyemmel varrott gyolcskendő. [...] 16. Edgy kis tarka virágokkal szótt török materia az éneklőszéken. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 6.)
1759. Az ekléziának sákramentomi eszközei: [...] Éneklőszékre valók: 1. Egy csipkés végű gyolcskendő. 2. Egy fekete selyemmel varrott kendő. 3. Egy recés végű kendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 153.)

88. Marossárpatak

1739. A templomhoz tartozó edények és fejérmük: [...] 15. Edgy sárga selyem, éneklőszékre való kendő. [...] 19. Az éneklőszéken edgy tiszta fehér kendő. [...] 21. *Edgy fekete nyomtatásos, éneklőszékre való lengyel gyolcskendő, sáromberki Köblös Márton adta.* (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 83.)
1759. Ez ekléziának sákramentomi eszközei: [...] Az éneklőszékre valók: Egy sárga selyemkendő. Egy nyomtatásos gyolcskendő. Egy paraszt gyolcskendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 113.)

89. Marosvécs

1739. Az ecclesianak sacramentumokhoz való edényei segyéb edgyetmássai: [...] 18. Egy pulpitusra való zöld tafota, körül betűkkel, arannyal s szkófiummal az adónak neve rajta vagy on írva. 19. Edgy nyomtatott, pulpitusra való gyolcskendő. 20. Edgy pulpitusra való kötéses és csipkés végű gyolcskendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 46.)
1759. Ez ekléziának sákramentomi eszközei: [...] Éneklőszékre valók: 1. Egy darab zöld tafota, körül betűkkel arannyal varrva. 2. Egy nyomtatásos gyolcskendő.⁴¹ *Nincsen.* (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 157.)

90. Mezőköbölkút

1739. Az ecclesia templomhoz való edényi: [...] [125.] 13. Edgy elegendesen s aranyfonallal virágokra varrott, éneklőszékre való patyolat kendő, aranycsipke a két végin. 14. Edgy éneklőszékre való kötéses és keskeny csipkés gyolcs széles kendő.⁴² [...] *Egy éneklőszékre való, új vé-*

³⁸ A mondat át van húzva.

³⁹ A mondat át van húzva.

⁴⁰ A mondat át van húzva.

⁴¹ A mondat át van húzva.

⁴² Az egész mondatot kihúzták.

kony szíll tisztességes kendő, két végin a tótoktúl hordoztatni szokott szép varrás és azon kívül csipke vagon, Szilágyi István uram adta. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 124–125.)

91. Mezőújlak

1739. Az ecclesia templomhoz való edényei s fejrénemű edgyetmássi: [...]19. Edgy kék fejtővel varrot, rojtos végű, éneklőszékre való kendervászon kendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 120–121.)

1759. Ez eklézsiának sákramentomi s egyéb eszközei: [...] 15to Egy kék fejtővel varrott, rojtos végű, éneklőszékre való kendervászon kendő. [...] 17mo Egy veres fejtővel varrott kendervászon kendő az éneklőszéken.⁴³ *Nem találtatik.* (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 149.)

92. Nagyölyves

1739. Az ecclesianak templomhoz való edényi és fejrénemű edgyetmássi: [...] 10. Edgy elegyes selyemmel s szkófiommal varrott, éneklőszékre való patyolat kendő. [...] [114.] 26. Egy gradual in quarto. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 113–114.)

1759. Ez eklézsiának sákramentomi eszközei: [...] 9no Egy elegyes, selyemmel s szkófiommal varrott, éneklőszékre való patyolat kendő. [...] 12mo Egy kötéses és csipkés gyolcs kendő az éneklőszéken. [...] 23^{io} Egy gradual in quarto. Egy passionalis in folio. Egy album, melly a parochusnál áll. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 85.)

93. Oroszfája

1759. Ez eklézsiának sákramentomi eszközei: [...] *Az Istennek ítéletiből tűz támadván, véletlenül tekintetes curator Gyulai Mihály úr házánál, a fellyebb specificált sacramentomi eszközök is megégtenek azokon kívül, mellyek specificáltattak sub numeris 3^{io}, 6° et septimo, mellyet megértoén, ajándékoztak Isten dicsőségéhez való buzgóságtól indittatván, ilyen eszközöket: [...] [82] VII. Egy gyolcs kendő, pulpitusra való.* (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 81–82.)

94. Póka

1739. Az ecclesianak templomhoz való edényei s fejréneműi: [...] 16. Edgy recés és csipkés, éneklőszékre való vékony gyolcskendő. 17. Edgy recés és körül csipkés gyolcskendő, az éneklőszéken vagon. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 74.)

1759. Ez eklézsiának sákramentomi eszközei: [...] *Találtattak a mostani visitatioban ezek: [...] 4° Egy pulpitusra való kötéses és végin csipkés gyócskendő.* (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 97.)

95. Pókakeresztúr

1739. Az ecclesia templomhoz való edényi s fejréneműi: [...] 7. Edgy éneklőszékre való, környül csipkés vászonkendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 79.)

1759. Ez eklézsiának sákramentomi eszközei: [...] Éneklőszékre való egy körül csipkés vászonkendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 59.)

96. Sáromberke

1739. Az ecclesianak templomhoz való edényei s fejréneműi: [...] [92.] 16. Az éneklőszéken edgy kék fejtővel elegyesen szótt négynyüstös abrosz. 17. Ugyan az éneklőszéken fejéressel varrott házi gyolcs kendő. 18. Edgy veress fejtővel varrott, éneklőszékre való vászonkendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 91.)

1759. Ez eklézsiának sákramentomi eszközei: [...] 2. Egy fekete nyomtatásos, éneklőszékre való gyolcskendő. 3. Egy veres fejtővel varrott, éneklőszékre való vászonkendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 109.)

⁴³ A mondat át van húzva.

97. Tancs

1739. Az ecclesia templomhoz való edényi és fejréneműi: [...] 17. Edgy éneklőszékre való, elegendyes selyemmel varrott gyolcskendő. 18. Edgy fejéressel varrott kendervászon kendő, éneklőszékre való, rojtos végű. [...] 20. Edgy éneklőszékre való, más fejéressel varrott kendervászon kendő. [105.] [...] 26. Edgy kék fejtővel szőtt, szép vékony kenderkendő, éneklőszékre való, Kis Péter-né adta. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 104–105.)

1759. Ez eklézsiának sákramentomi eszközei: [...] Éneklőszékre valók: 15° Egy elegendyes selyemmel a két végén magvarrott házi vászonkendő.⁴⁴ *Nincsen.* 16° Egy fejéressel varrott kendervászon kendő.⁴⁵ *Nincs.* 17° Más, ugyan fejéressel varrott vászonkendő.⁴⁶ *Nincsen.* 18° Egy kötéses vászonkendő. 19° Egy veres fejtővel varrott vászonkendő.⁴⁷ *Nincsen.* 20° Egy kék fejtővel szőtt vászonkendő.⁴⁸ *Nincsen.* 21° Egy veres fejtővel varrott vászonkendő, a templomban vagyon. [134.] [...] 3^{io} *Egy éneklőszékre való sáhos, apró kockás, két végén csipkés kendő.* (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 133–134.)

98. Toldalag

1759. Ez eklézsiának sákramentomi eszközei: [...] Éneklőszékre valók: Két gyolcskendő, egyik selyemmel varrott, a másik a két végén recés. Más egy recés fejrén kendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 141.)

99. Uzdiszentspéter

1739. Az ecclesia templomhoz való edényei s egyéb fejréneműi: [...] 6. Edgy éneklőszékre való fekete selyemmel varrott gyolcskendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 117.)

1759. Ez eklézsiának sákramentomi eszközei: [...] 7° Egy éneklőszékre való, fekete selyemmel varrott gyolcskendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 125.)

100. Vajdaszentivány

1739. Az ecclesianak templomhoz való edényi: [...] *Egy kökőrcsénszín creditor materiából való, éneklőszékre való, körüllette kék fondrott selymes rojt.* [70.] 16. Edgy fekete selyemmel, körül virágokra varrott, éneklőszékre való gyolcskendő. 17. Edgy elegendyes selyemmel varrott, éneklőszékre való gyolcskendő, lyukas. [...] 19. Edgy éneklőszékre való, veress fejtővel szőtt rongyos kendő. (GörgEhmLvt. Prot. XI/1. 69.)

1759. Ez eklézsiának sákramentomi eszközei: [...] 19° Az éneklőszéken egy kék virágos, körül ezüst csipkés selyemtakaró, méltóságos gróf iktári Bethlen Domokos úr és méltóságos bethleni Bethlen Kata asszony ónagyságok graciaja. Légyen emlékezetben a neve. (GörgEhmLvt. Prot. XI/2. 121.)

VII. Marosi Egyházmegye

101. Ákosfalva

1701. Ákosfalvi templomhoz való eszközök 1701. [...] Egy éneklőszékre való gyolcs, veressel, kékkel varrott kendő.

1715. Anno 1715. 2. Februarii [...] Ugyan Szőcs Mihály felesége, Nagy Kata adott az éneklőszékre egy kendőt, veress és kék selyemmel varrottat. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 97–98.)

⁴⁴ A mondat át van húzva.

⁴⁵ A mondat át van húzva.

⁴⁶ A mondat át van húzva.

⁴⁷ A mondat át van húzva.

⁴⁸ A mondat át van húzva.

102. Backamadaras

1687. Az éneklőszékre való gyolcs, kékes kendő. Vagyon más éneklőszékre való, kék és veres fejtővel szőtt gyapottas kendő. Baczkamadarasi scholamester, Galambfalvi Sigmond conferálta. [...] Pápai András uram feleségével, Makai Borbárával Istenhez való buzgóságából adott egy patyolat abroszt, mást is, egy aranyas patyolat keszkenőt, arany galad körüllette, adott még posztókat, pásint színűeket a praedicállőszékre és az Úr asztalára, az éneklőszékre is. (Maros-EhmLvt. Matr. 1643/1687. 101.)

103. Bede

1643/1687. Az éneklőszékenn is egy kendő. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 150.)

104. Csittszentiván

1791. Az Úr asztalára való eszközök találtattak eszerint: [...] Az éneklő oltára való kendő 6. Első recés, 2-dik fekete selymes, 3-dik veressel varrott kendő, 4-dik veressel és kékkel elegy szőtt kendő, 5-dik veresses szedéses kendő, 6-todik veress fejtővel szőtt kendő. (*A CsittSz[ent]Iványi Reformata Ecclesianak szentegyházhoz tartozó javairól és adósságairól írott könyve. Az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltárban. 1.*)

105. Csókfalva

1643/1687. Az éneklőszékre egy gyolcskendő, írás után varrva. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 185.)

106. Erdőszentgyörgy

1643/1687. Az Úr asztalán vagyon egy darab brassai posztó, az éneklőszékenn is egy borsszínű kendő. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 142.)

107. Göcs

1756. Egy nyomtatásos, pulpitusra való keszkenő. (MarosEhmLvt. Matr. 1754–1759. 27.)

108. Hagymásbodon

1643/1687. Egy asztalra való kendő, az éneklőszékre kettő. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 315.)

109. Harasztkerék

1687. Az éneklőszéken is vagyon egy kékes sáhos kendő. [...] Nagy Szabó Miklósné Szilágyi Ersébeth adott az éneklőszékre egy veres fejtővel varrott, kendervászon kendőt. Bándi Istvánné conferált Isten dicsőségére egy feketés kendőt az éneklőszékre. Ismét ugyan az éneklőszékre Kötő Gergelyné egy fejjeres vászonkendőt az éneklőszékre. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 116–118.)

110. Havadtő

1714. Anno 1714 ajándékoztam Istenhez való szent buzgóságomból az havattői ecclesianak egy öregh lőtsei énekeskönyvet. M[aros]Vásárhely anno 1705, mikor Sz[ent]Györgyűl a m[aros]vásárhelyi ecclesiaba jöttem Tzabaji András mk. [...] Havadtői Kis György az éneklőszékre Havadtőre adott egy kék fejtővel szőtt kendőt.

In anno 1703. Kis János Istenéhez való nagy indulatlyából csináltatott a havadtői templomba egy éneklőszéket. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 144.)

1756. Pulpitusra való, kék selyemmel varrott, recés szélű keszkenő. (MarosEhmLvt. Matr. 1754–1759. 50.)

111. Jedd

1643/1687. Templom eszközei: [...] Éneklőszékre egy kendő. Ezt most hadták in anno 1704 esztendőben. Az éneklőszékre való edgyik kendőt a megye számára való ládáért adták. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 304.)

112. Káposztásszentmiklós

1643/1687. Anno 1643. die 14. Januarii in visitatione assignata:⁴⁹ [...] 19. Egy gyapottas, késsel, veressel varrott kendő, éneklőszékre való, Szász Péterné adta. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 55.)

113. Kibéd

1643/1687. Templom eszközei: Anno 1643. die 22. Januarii: [...] A pulpituson egy kendő. (Maros-EhmLvt. Matr. 1643/1687. 199.)

114. Koronka

1643/1687. Barabási Borka asszony is adott egy végin veressel általszótt kendőt az éneklőszékre. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 315.)

115. Lukafalva

1643/1687. A lukafalvi ecclesiában vagyon: [...] *Az éneklőszéken egy kendő, 6 pár hím rajta. N. Deák Istvánné adta.* (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 47.)

116. Marosszentkirály

1643/1687. Templom eszközei: [...] Éneklőszékre két kendő, egyik fejéres, másik veres végű. M[aros]-vásárhelyi Szócs Mártonné asszonyom adott az éneklőszékre három sing tarka kittelt anno 1712. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 321.)

117. Marosvásárhely

1790. 1790-ben innen épülvén Marosvásárhelyt a várbeli templomban az orgona, Bertalan azért bosszankodván, nádbikának nevezte az orgonát, mert azelőtt a papok széke előtt énekelt a földről, lévén egy deszkakerítés, abban egy oltár, vagy inkább pulpitus, melyen állott az éneklőkönyv, a kántor szembe a néppel, a városnak nyolc deákjai kétfelől az oltár mellett, a pulpituson volt egy halcsontból való vessző, rajta öt ezüstgombok, a kottának öt lineái szerint, azt az oltárhoz veregetvén a kántor, úgy mutogatta a deákoknak a kottákat. Ezt a vesszőt utoljára valaki a templomból ellopta. (Fogarasi 74.)

118. Mezőbánd

1720. *Idvezült Fodor Miklós uram relictaja, Komjáczei Sófia asszony adott a praedicállőszékre négy sing paduai zöld posztót, a pulpitusra pedig négy sing zöld muszulyt* 1720. 8. Decembris. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 365.)

119. Mezőbergenye

1643/1687. Templom eszközei: [...] *Koronka Mártonné adott 5 sing zöld muszult az éneklőszékre. [...] Zalányi Sámuel adott egy veres fejtős új kendőt az éneklőszékre.* (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 335.)

120. Mezőcsávás

1643/1687. Templom eszközei anno 1643. 7. Martii: [...] Egy gyolcskendő a pulpitusra. (Maros EhmLvt. Matr. 1643/1687. 410.)

121. Mezőfele

1643/1687. *Tekéntetes nemzetes Szilágyi Jánosné asszonyom Istenhez való buzgóságából conferált a felei ecclesiahhoz egy sáhos abroszt, ismét egy szép gyolcskendőt, csipke vagyon a két végén.* (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 406.)

⁴⁹ ... a jegyzett vizitációkor. (lat.)

122. Mezőkölpény

1643/1687. *Tekintetes Nagy Sigmondné Kovács Judith asszony adott Istenhez való buzgóságából egy veres selyem tafotát az éneklőszékre.*

1753. In anno 1753. die 20. Januari Mezőkölpényben lakó Kis Ferencz őkegyelme feleségével, vadasdi Györfi Ersébethel együtt conferált istenes indulatjából a mezőkölpényi ecclesiának egy graduale énekeskönyvet, mely költ Debreczenben in anno 1736. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 389–390.)

123. Mezőmadaras

1643/1687. Templom eszközei: Anno 1643. die 4. Maji in visitatione assignáltuk a templom javait: [...] Domokosné asszonyom a pulpitusra adott egy szép recés vékony gyolcs keszkenőt. [...] *Fodor Ilona adott egy gyolcskendőt az éneklőszékre.* (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 374.)

124. Mezőméses

1643/1687. Ezekon kívül vagyon egy gyapottas kendő, pulpitusra való, körül a vége csipkés. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 403.)

125. Mezőpanit

1643/1687. Templom eszközei: [...] Egy gyolcskendő az éneklőszékre, mind a két vége töltéssel varrott, mind a két végén csipke vagyon.

1742. In anno 1742 méltóságos úri asszony, Matskási Kristina asszony, néhai idvezült méltóságos gróff úr, bethleni bethlen István úr őnagysága relictaja, Istenhez való buzgóságából conferált az Úr asztalára edgy szederjes fejér selyemmel töltött színű, veres pántlikával környülvetetett selyemabroszt és ismét az éneklőszékre négyféle selyemmel virágra varrott gyolcskendőt. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 341., 345.)

126. Názánfalva

1723–1736 között. *Bergenyében lakó Szép Mártonné asszonyom is a názánfalvi filialis ecclesianak conferált egy éneklőszékre való kendőt, veres fejtővel szőttet.* (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 324.)

127. Nyárádmagyaróros

1643/1687. Magyaróroson vagyon egy kápolna, [...] az éneklőszékenn is más egy kendő. (Maros EhmLvt. Matr. 1643/1687. 222.)

128. Nyárádselye

1643/1687. A kápolnához való eszközök: [...] Az éneklőszéken egy sáhos kendő. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 215.)

129. Nyárádszentimre

1643/1687. Templom eszközei: [...] *Bereczki András uram feleségével, Sárosi Sára asszonnyal adott a praedicálló székre egy darab zöld posztót. Az Úr asztalára egy tiszta selymes nyomtatásos tarka selyem keszkenőt. Az éneklőszékre egy veresses selyemkendőt.* (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 234.)

1757. Egy pulpitusra való, szél selyem tarka keszkenő. (MarosEhmLvt. Matr. 1754–1759. 168.)

130. Nyárádszentlászló

1747. Van egy kék fejtővel keresztülszótt, éneklőszékre való egy szell abrosz. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 106.)

131. Nyárádszentsimon

1684. Templom eszközei: [...] Anno 1684. 2. Maji Abodi Miklósné Kis Anna az éneklőszékre hagyott egy fekete selymes kendőt. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 164.)

132. Somosd

1720. Korodi Jánosné Simon Susánna Istenhez való buzgóságából adott a somosdi templomhoz egy karmazsinszín, selyemmel varrott kendőt az éneklőszékre. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 88.)

133. Sóvárád

1643/1687. Templom eszközei: [...] Bíró Györgyné asszonyom is az éneklőszékre adott egy gyolcskendőt. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 207.)

134. Székelybő

1643/1687. *Illyés Gergelyné istenes indulattyaiból adott a bői templomhoz egy karmazsin színű gyolcskeszkenőt. Ismét adtanak az éneklőszékre egy kenderkendőt, vékony veres fejtős. [...] Másfél [!] Sámuelné adott egy kenderkendőt az éneklőszékre.* (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 264.)

135. Székelykövesd

1648. Templom eszközei: Anno 1648. die 13. Januarii kövesdi visitationkban a hét hites emberek hitek után vallák ki előttünk a templomhoz való eszközöket: [...] Két kendő az éneklőszékre, egyik veresses, másik kékes. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 394.)

136. Székelyszentistván

1643/1687. Templom eszközei: [...] Néhai Havadi Jánosné Boka Anna asszony az éneklőszékre adott edgy tisztességes kendőt, kin a neve is rajta vagyon. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 180.)

137. Székelytompá

1643/1687. Templom eszközei: [...] Éneklőszékre vagyon egy vászonkendő.⁵⁰ (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 256.)

138. Vadasd

1643/1687. Anno 1643. die 13. Januarii. Az éneklőszéken egy kendő.

1750. Anno 1750. 22. Januarii adott Gazda Mihályné istenes indulattyaiból az éneklőszékre egy gyolcs veres fejtős kendőt. Item Réti Gazda Klára adott istenes indulattyaiból az éneklőszékre egy székel gyolcs borsos kendőt. (MarosEhmLvt. Matr. 1643/1687. 149., 153.)

VIII. Küküllői Egyházmegye

139. Balavásár

1691. Anno 1691. *N[agy]Váradí Ferencz uram a balavásári ecclesiahoz vött egy Gradualt a pulpitusra. Bona ecclesiastica: [...] 2. Linteum pulpito adjectum.*⁵¹ (KükEhmLvt. Prot. I/3. 26–27.)

1714. Ekklézsia jovai: [...] Kendők nr. 4. [...] A negyedik az éneklőszéken, vászon, fejéressel varrott. (KükEhmLvt. Prot. III/1. 40.)

1749. Ekklézsia jovai: [...] Kendők nr. 4. [...] A negyedik az éneklőszéken, vászon, fejéressel varrott. (KükEhmLvt. Prot. III/2. 74.)

140. Bonyha

1676. A bonyhai reformata szent ecclesianak minémű javai legyenek a szent sacramentomokhoz, ezek renddel így vadnak: [...] 12. Egy szakadozott veres csillagos, éneklőszékre való keszkenő. Szabó Györgyné adta. 12. [!] Vagyon az éneklőszéken egy zöld selyemmel varrott ágas kendő,

⁵⁰ A mondatot utólag kihúzták.

⁵¹ Egy éneklőszékre rakott vászon. (lat.)

- Kovácz Istvánné asszonyom adta. 13. Ugyan az éneklőszéken vagyon egy csipkés fejéres kendő, István Deákné asszonyom adta. [...] 18. Vayon egy éneklőszékre való, veres, kék, feketé és arany fonállal varrott, nemes Kakucs Györgyné Földvári Erzsébet asszony ajándéka. (KükEhmLvt. Prot. I/3. 51.)
1681. Bona ecclesiastica: [...] 8. Az éneklőszéken egy kendő s egy varratos gyolcskeszkenő. (KükEhmLvt. Prot. I/3. 94a.)
1714. Ekklézsia jovai: [...] Tengersizn ágakkal varrott két kendők az éneklőszékre. *Szebesi Péter uram istenes kegyességből adott az éneklő székére egy szekfűszín rásátt, melynek kerületi égszín rajtas selyemmel vagon körülvéve.* (KükEhmLvt. Prot. III/1. 28–29.)
1749. Ekklézsia jovai: [...] Kendők: [...] Item két kendők az éneklőszékre. [53] Szőnyegek: [...] Egy szekfűszín rása az éneklőszékre, melynek kerületi égszín rojtos selyemmel van körülvéve. Ez Szebesi Péter uram ajándéka. (KükEhmLvt. Prot. III/2. 52.)

141. Búzásbesenyő

1676. Bona ecclesiastica: [...] Linteum pulpito adiacens.⁵² (KükEhmLvt. Prot. I/3. 32.)

142. Csávás

1676. Bona ecclesiastica: [...] Mappa syndonea, sudaria duo, coenae administrationi inservientia et pulpito adhaerens sudarium.⁵³ (KükEhmLvt. Prot. I/3. 12.)
1749. Ekklézsia jovai: [...] Kendők s szőnyegek: 1. Egy éneklőszékre való kendő, két végi csipkés. 2. Más, éneklő székre való kendő, gyolcs, két vége kötással edgyütt csipkés, Csala Mihályiné adta.⁵⁴ (KükEhmLvt. Prot. III/2. 60.)

143. Dányán

1676. Bona ecclesiastica: [...] 6. Sudaria duo pulpito adjuncta.⁵⁵ (KükEhmLvt. Prot. I/3. 13.)
1714. Ekklézsia jovai: [...] Kendő az éneklőszéken, gyolcsból való, két végi csipkés. [...] *Éneklőszékre való hosszú kendő, gyolcs, két végén kötással csipkéses [!]. Tsala Mihályné atta.* (KükEhmLvt. Prot. III/1. 32.)

144. Egrestő

1676. *Item az Simándi uram felesége nemes Mihác Judith asszonyom egy szép, pulpitusra való fejéreses kendőt.* (KükEhmLvt. Prot. I/3. 28.)

145. Erzsébetváros

1676. Bona ecclesiastica: [...] 6. Sudarium pulpito affixum.⁵⁶ (KükEhmLvt. Prot. I/3. 15.)

146. Gógán

1676. Bona ecclesiastica: [...] 5. Sudaria de pulpito pendentia et suggesto.⁵⁷ (KükEhmLvt. Prot. I/3. 16.)
1714. Ekklézsiai jók: [...] A praedicálló s éneklőszékeken kendők. [...] *Egy tarka, éneklőszékre való szűnyeg.* (KükEhmLvt. Prot. III/1. 24.)
1749. Ekklézsiai jók: [...] 2. A prédikálló s éneklőszéken kendők. [...] 4. Egy tarka éneklőszékre való szőnyeg. (KükEhmLvt. Prot. III/2. 46.)

⁵² Egy vászon az éneklőszéken. (lat.)

⁵³ Gyolcssterítő, két keszkenő, az úrvacsora kiszolgáltatására, és az éneklőszékre egy keszkenő. (lat.)

⁵⁴ Az előbbi tételt utólag kihúzták.

⁵⁵ Két keszkenő az éneklőszékre. (lat.)

⁵⁶ Egy éneklőszékre rakott keszkenő. (lat.)

⁵⁷ Az éneklőszékről és a prédikálószékről csüngő keszkenők. (lat.)

1828. A templomhoz tartozó portékák megvannak. Járult még ezekhez egy, az éneklő pulpitusra tételtt kendervászson kendő, Volkán Kata ajándéka. (KükEhmLvt. Prot. II/9. 323.)

147. Gógánváralja

1676. Bona ecclesiastica: 1. De suggesto pendens tapes siculicus, praeterea sunt mappae tres et sudaria pulpito adjacentia.⁵⁸ (KükEhmLvt. Prot. I/3. 16.)

148. Kerelőszentpál

1699. Anno 1699 amikor a méltóságos asszony tekintetes nagyságos hallerkői Haller Istvánné asszonyom, tekintetes nagyságos Bulcsesti Sára asszony a szentpáli templomot elvégeztette, akkor Istenhez való buzgóságából adott az ecclesianak 1. A praedikálló székre egy nagy, három szélből álló selyem, tarka materiat, [...] 3. Az éneklőszékre is hasonlót. (KükEhmLvt. Prot. I/3. 320.)

1714. Ekklézsia jovai: [...] Item Kurtán Kis Anna adott egy gyolcs, körül csipkés abroszt, éneklőszékre való, egy fejtér varrásos gyolcskendőt. [...] *Szakács Istvánné Trambitász Anna isten dicsőségére adott egy veres fejtős kenőt, a pulpitusra való.* (KükEhmLvt. Prot. III/1. 53.)

149. Kóródszentmárton

1846. Énekszék takaró, kékes virágos kartonból, egyik szélére fekete bársony varrva. E két utolsót adta Pálfi Kata özvegy Áts Sigmondné. (KükEhmLvt. Prot. II/11. 292–293.)

150. Küküllőalmás

1676. Bona ecclesiastica [...] *Est et aliud sudarium ad pulpitem pertint[...].*⁵⁹ (KükEhmLvt. Prot. I/3. 14.)

1828. Egy gyapjúból szőtt, pulpitusra való zöld takaró, Tállyai Salomé tiszteletes Barta Sigmond úr élete párja ajándékozta. (KükEhmLvt. Prot. II/9. 325.)

151. Küküllőpócsfalva

1676. Bona ecclesiae Pócsfalviensis filialis: [...] Sudarium pulpito affixum.⁶⁰ (KükEhmLvt. Prot. I/3. 10.)

152. Küküllővár

1712. Keszkenők nr. 4., hármá patyolat, szkófiomos varrású, negyedik selymes. Két kendők pulpitusra. (KükEhmLvt. Prot. I/3. 443.)

1714. Ekklézsia jovai: [...] Éneklőszékre való selyemmel és aranyfonallal varrott szép kendő. (KükEhmLvt. Prot. III/1. 2.)

1749. Ecclesia javai: [...] Éneklőszékre való selyemmel és aranyfonallal varrott szép kendő. (KükEhmLvt. Prot. III/2. 3.)

153. Magyarherepe

1676. Bona ecclesiastica: [...] 5. Pulpito adhaerentia mantilia duo.⁶¹ (KükEhmLvt. Prot. I/3. 40.)

154. Magyarkirályfalva

1676. Bona ecclesiastica: [...] 8. Sudarium pulpito appositum.⁶² (KükEhmLvt. Prot. I/3. 47.)

⁵⁸ A prédikálószékről csüngő székely szőnyeg, továbbá három terítő és az éneklőszékhez tartozó keszkenők. (lat.)

⁵⁹ Van egy másik keszkenő is, amely az éneklőszékre van. (lat.)

⁶⁰ Egy éneklőszékre rakott keszkenő. (lat.)

⁶¹ Az éneklőszékre való két kendő. (lat.)

⁶² Egy az éneklőszékre rakott keszkenő. (lat.)

155. Magyarsülye

1676. Bona ecclesiastica: [...] 7. Pulpitum ornans linteum.⁶³ (KükEhmLvt. Prot. I/3. 41.)

156. Marosbogát

1676. Bona ecclesiastica: [...] 6. Pulpito linteum quoddam adhaeret.⁶⁴ (KükEhmLvt. Prot. I/3. 39.)

157. Mezőbodon

1676. Bona ecclesiastica: [...] 2. Suggesto et mensae in templo adiacens tapetum siculicum et linteum pulpito affixum.⁶⁵ (KükEhmLvt. Prot. I/3. 38.)

158. Mikefalva

1676. Bona ecclesiastica: 3. Pulpito adiacens sudarium lineum [sic!].⁶⁶ (KükEhmLvt. Prot. I/3. 22.)

159. Nagymedvés

160. Nagyteremi

1676. Bona ecclesiae Theremiensis hungarico idiomae consignata 1681. die 23. Januarii per Joannem Szentivánium s[enior]em e[cclesiarum] o[rthodoxorum] c[omitatus] K[üküllő].⁶⁷ [...] 7. Az éneklőszékre egy zöld selyemmel varrott gyolcskendő. Ezeken kívül vagyon az unitarius atyafiaktól törvény szerint jutott jók: [...] 4. Az éneklőszékre való egy spanyol varrással varrott gyolcskendő. (KükEhmLvt. Prot. I/3. 30.)

1714. Ekklézsia jovai: [...] Kendők nr. 4. [...] A negyedik gyolcs, az éneklőszéken, zöld selyemmel környülvarrott. (KükEhmLvt. Prot. III/1. 48.)

1749. Ekklézsia jovai: [...] Kendők nr. 4. [...] Az éneklőszéken egy gyolcskendő, zöld selyemmel varrott környül. (KükEhmLvt. Prot. III/2. 88.)

161. Radnót

1676. Bona ecclesiastica: [...] 4. Pulpito adhaerens linteum.⁶⁸ (KükEhmLvt. Prot. I/3. 36.)

162. Sövényfalva

1676. Bona ecclesiastica: [...] 4. Sudarium de pulpito pendens.⁶⁹ (KükEhmLvt. Prot. I/3. 8.)

1714. Az ekklézsiai jók és örökségek: [...] 5. Éneklőszékre való kendő nr. 3, kettő recés, harmadik csipkés. [...] 8. Éneklőszékre való, halhéből csináltatott ezüstös virga, Pernyeszi uram ajándéka. [...] Item egy éneklőszékre való, zöld selyemmel, aranyfonallal varrott kendő. [...] Egy kendő. Éneklőszékre való, veres fonallal. (KükEhmLvt. Prot. III/1. 4.)

1749. Ismét egy kék selyemmel és fejéressel varrott gyolcskendő, melyet a pulpitusra ajándékozott ugyan az irt asszony [Márgai Sigmondné, Kováts Susánna]. (KükEhmLvt. Prot. III/2. 8.)

1838. Ajándékozott egy pulpitusra való gypot kockás kendő, veres selyemmel 4-4 virág az alján keresztül veres selyemmel varrva, az egyik végén nagy varrva; Kováts, a másik végén virágok közöt ez az írás: Rosalia. 1834. (KükEhmLvt. Prot. II/10. 547.)

⁶³ Egy az éneklőszéket díszítő lenvászon. (lat.)

⁶⁴ Az éneklőszékhez egy lenvászon tartozik. (lat.)

⁶⁵ A templomban a prédikálószerkezhez és az úrasztalhoz tartozó székelő szőnyeg és egy éneklőszékre rakott keszkenő. (lat.)

⁶⁶ Egy éneklőszékre való lenvászon. (lat.)

⁶⁷ A nagyteremi eklézsia javai magyarul lettek följegyezve 1681. január 23-án Küküllő vármegye ortodox (=református) eklézsiainak esperese, Szentiváni János által. (lat.)

⁶⁸ Egy az éneklőszékre való lenvászon. (lat.)

⁶⁹ Egy az éneklőszékéről csüngő keszkenő. (lat.)

163. Szőkefalva

1676. Bona ecclesiastica: [...] Mantilia duo, pro pulpito, aliud ex sindone, aliud vero ex tela.⁷⁰ (KükEhmLvt. Prot. I/3. 49.)

1714. Ekklézsia jovai: [...] 16. Éneklőszékre való három kendő, edgyik fekete nyomtatással, másik veress fejtővel szőtt kendervászon, harmadik fejjéssel varrott vászonkendő.⁷¹ (KükEhmLvt. Prot. III/1. 9.)

1749. Ekklézsia javai: [...] Éneklőszékre való kendő, fekete nyomtatású. (KükEhmLvt. Prot. III/2. 17.)

164. Teremiújfalu

1845. Ajándékozott özvegy Kálmán Györgyné Berkeszi Susánna egy fehér gyolcskendőt éneklő-polc takarónak, ezen írással: 1844. (KükEhmLvt. Prot. I I/11. 266.)

165. Vámosgálfalva

1714. *Nemzetes Dálnoki Gerson uram feleségével, Mészáros Ersébet asszonnyal edgyütt az éneklőpulpitus-ra conferált ezüstös halhéből való virgat. [...]*

Item éneklőszékre adott ugyan Dálnoki Gerson uram őkegyelme feleségével, Mészáros Ersébet asszonnyal edgyütt egy kék bagáziából álló ezüstmassával csipkézett kendőt. (KükEhmLvt. Prot. III/1. 13.)

1749. Ekklézsiai jók: [...] Kendők. [...] 2. Egy kék bagáziából álló, ezüst massával csipkézett kendő, ezt éneklőszékre adta volt Dálnoki Gerson uram feleségével edgyütt. (KükEhmLvt. Prot. III/2. 23.)

IX. Udvarhelyi Egyházmegye

166. Agyagfalva

1685. Az agyagfalvi ecclesiahoz való bonumok: [...] Az éneklőszéken is vagyon egy kendő. [...] Mátyus Gergelyné asszonyom adott az Úr asztalára egy székely szőnyeget. György Deákné asszonyom egy fejéres gyolcs kendőt az éneklőszékre. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 130.)

1715. Az agyagfalvi ecclesiahoz való bonumok: Sacramentumhoz való eszközök: [...] Egy kenderből szőtt kendő az éneklőszékre.⁷² [...] Tiszteletes Pávai János uram házastársa Bíró Susánna adott az éneklőszékre egy veres kendőt, melly is elegyes selyemmel varrott.⁷³ Item egy sáhos szép abroszt és a szent kenyér takarására egy takács szőtte keszkenőt az úrasztalára, és egy szép tisztességes gyolcskendőt veres, zöld, kék, sárga és fekete selyemmel elegyessen hímre varrottat az éneklőszékre conferált s adott nemes Küküllő vármegyei balavásári András Deák uram. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 74.)

167. Alsórákos

1685. Isten kegyelmességéből az alsórákosiak a Christus Jézus igaz Istenségének ismeretiben nevelkedvén s szám szerént is szaporodván annyira, hogy a templom ahhoz való bonumokkal egybe commissarius urak által nekik adjudicáltatnék anno 1671. Tekéntetes nemzetes Budai Péter Deák uram őkegyelme ezen helybeli dominus terrestris és az ecclesianak keresztyén patrónussa Istenes indulattyaiból conferálta a következő bonumokat a templomhoz: [...] Egy kicsin láda, egy kendő az éneklőszékre. [...] Ezek az ecclesiái bonumok: [...] Ezek elveszvé, viszont ezek helyében üdvezült Budai Péterné asszonyom adta az alább megírt eszközököt: [...] Vagyon pulpitusra való fekete selymes kendő. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 167.)

⁷⁰ Két kendő az éneklőszékre, az egyik gyolcsból, a másik pedig szövettől. (lat.)

⁷¹ Az utolsó kettőre vonatkozó adatokat kihúzták.

⁷² Kihúzva.

⁷³ Kihúzva.

1715. Az alsórákosi ecclesiahhoz való bonumok: Sacramentumhoz való eszközök: [...] 6. Vagyon pulpitusra való fekete selymes kendő. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 30.)

168. Bágy

1685. Az Úr asztalához tartozó eszközök ezek: [...] Az éneklőszéken egy kis vászonkendő vagyon. Fejéres. [...] Vagyon egy más fejéres is kendő is, az éneklő székére való. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 119.)

1715. A bágyi ecclesiahhoz való bonumok: A sacramentumhoz való eszközök: [...] 11. Az éneklőszéken egy kis vászonkendő is, fejéres. [...] 16. Vagyon egy fejéres kendő, az éneklőszékre való. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 19.)

169. Betfalva

1685. Vagyon egy gyolcskendő a pulpitusra. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 139.)

170. Bögöz

1685. Ugyan nemzeti Farkas Pálné asszonyom adott az éneklőszékre a templomba egy kendőt, veresest, varrottat. Anno 1668. esztendőbeli húsvét napján adták be. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 130.)

1715. A bögözi ecclesiahhoz való bonumok: A sacramentumhoz való eszközök: [...] 19. Vagyon egy pulpitusra való gyolcskendő, a két vége fejéressel varrott csipkés. 20. Vagyon egy gyapotgyolcs kendő pulpitusra való, a két vége kék selymmel varrott. Néhai méltóságos úr Korda Sigmond uram öngagsága özvegye, méltóságos Nemes Júlia asszony öngagsága conferált a pulpitusra egy Graduált istenes indulattyából. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 68–69.)

171. Dombos (Voldorf)

1715. A voldorfi ecclesianak bonumi: Sacramentumokhoz való eszközök: [...] Egy szakadozott re-céjú vászonkendő az éneklőszéken. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 60.)

172. Ége

1685. Az égei ecclesiahhoz való bonumok: [...] Három kendő is van, éneklőszékre való, ketteje gyolcs, egyik csipkés. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 169.)

1715. Az égei ecclesiahhoz való bonumok: Sacramentumhoz való eszközök: [...] 7. Vagyon három kendők, éneklőszékre való, kettei gyolcs, egyik csipkés. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 48.)

173. Farcád

1715. A farcádi ecclesiahhoz való bonumok: A sacramentumhoz való eszközök: [...] 13. Egy fejéres kendő az éneklőszéken. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 122.)

174. Felsőboldogfalva

1715. A boldogasszonyfalvi ecclesiahhoz való bonumok: Sacramentumhoz való eszközök: [...] 18. Egy éneklőszékre való gyapotgyolcs kendő, rojtos. [...] 22. Egy veres fejtővel általöltögetett kendő, éneklőszékre való, Lukáts Ilona asszony adta 1742 esztendőben. 23. Egy öreg énekeskönyv. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 64.)

175. Hodgya

1715. 7. Vagyon 3 sing zöld posztó, pulpitusra való, Bedő Sándorné asszonyom collatioja. Eladták. [...] 14. Vagyon egy pulpitusra való fejéres kendő. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 123.)

176. Homoródszentlászló

1685. Forró Andrásné Istenes indulattyából adott az éneklőszékre egy fejéres kendőt. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 123.)

1715. A szentlászlai ecclesiahhoz való bonumok: Sacramentumhoz való eszközök: [...] 21. Egy feketeível nyomtattott kendő, mely az éneklőszéken áll. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 40.)

177. Kányád

1685. A kányádi ecclesiahhoz való bonumok: [...] A templombeli eszközök ezek: [...] Egy vereses és kékes fejtővel varrott kendő, az éneklőszékre való. Megint más kendő, fejeeres, ugyan az éneklőszéken. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 123.)

1715. A kányádi ecclesiahhoz való bonumok: A sacramentumhoz való eszközök: [...] 18. Egy vereses, kékes fejtővel varrott kendő az éneklőszékre.⁷⁴ Eladták. [...] 22. Egy kék fejtővel varrott, éneklőszékre való gyapotvászonból való, recés végű kendő.⁷⁵ Eladták. [...] Item egy kendervászon, fejeeres varrású kendő az éneklőszéken. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 44.)

178. Kecset

1685. A Keczeti ecclesiahhoz való bonumok: [...] Az éneklőszéken egy kis ruha. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 147.)

179. Kisgalambfalva

1685. A kisgalambfalvi kápolnában [...] a pulpituson [sic!] is vagon egy gyolcskendő. Kúsgalambfalván is vagon a pulpituson egy fejeeres kendő, gyapotos. Tiszteletes Kováts Borka asszony adott a pulpitusra egy vászony kendőt. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 136–137.)

1715. A kisgalambfalvi ecclesiahhoz való bonumok: A sacramentumhoz való eszközök: [...] 14. Veres és kék selyemmel varrott kendő az éneklőszékre. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 84.)

180. Küsmöd

1685. A küsmödi ecclesiahhoz való bonumok: A templomhoz való bonumok ezek: [...] Az éneklőszéken egy kékes kendő. [...] Vajda Mihályné istenes indulattyából adott a cathedra két sing zöld landis posztót. Az éneklőszékre egy gyolcskendőt, kék selyemmel varrottat.⁷⁶

1715. A küsmödi ecclesiahhoz való bonumok: Sacramentumhoz való eszközök: [...] 8. Az éneklőszéken egy tarka szőnyeg.⁷⁷ 9. Az éneklőszékre való két kendő. [...] Item Barabás Mártonné asszonyom adott az éneklőszékre egy tarka szőrszőnyeget. 10. Az éneklőszéken vagon egy kis tarka szőnyeg, mellyet adott Torboszlai Ersébet Barabás Mártonné asszonyom. Nota bene:⁷⁸ E kettő egy. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 156.)

181. Mátisfalva

182. Nagyalambfalva

1715. A nagyalambfalvi ecclesiahhoz való bonumok: Sacramentumhoz való eszközök: [...] Vagon egy veressel általszótt gyolcskendő az éneklőszékre, mellyet adott Szőke Kata hajadonn leány istenes indulattyából. Eladták. [...] Ugyan tiszteletes Gyárfás János uram csináltott egy éneklőszéket. Vagon egy éneklőszékre való gyolcskendő, Bencze Jánosné asszonyom adta. [...] Ismét tekintetes Sándor Pálné asszony is adott egy éneklőszékre való kendőt, anno eodem⁷⁹ [1749]. Tekintetes Sándor Pálné asszonyom adott a praedikállószeke hat sing zöld posztót az úrasztalára negyedfél singet, az éneklőszékre két singet. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 88–89.)

⁷⁴ Áthúzva.

⁷⁵ Kihúzva.

⁷⁶ Az oldal szélére írva.

⁷⁷ Kihúzva.

⁷⁸ Jegyezd meg! (lat.)

⁷⁹ Ugyanazon esztendőben. (lat.)

183. Nagymoha

1715. A mohai ecclesiahoz való bonumok: A sacramentumhoz való eszközök: Anno 1753. die circiter⁸⁰ 6^a Junii mohai nemzeti Szabó Mihály uram adott a mohai ekléziának egy szép új Graduált, mely is a pulpituson vagyon. Item anno 1714. 15. Martii lévén Visitatioban a mohai ecclesianban tiszteletes tudós Szokolyai A. István uram senior, Szathmári Ferencz notarius, Szokolyai K. István cum brachio seculari⁸¹ nemes Mohai Gábor uram, iratták be coram sede visitatoria⁸² ez újonnan conferált bonumnak. [...] 3. Az éneklőszéken vagyon egy gyołcs kendő, adta nemes Mohai Gáborné Donát Kata asszony. [...] 11. Nemzeti Vas Dánielné Széki Christina asszony adott az éneklőszékre egy veres virágossan nyomtatott bagaziát. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 56–58.)

184. Nagysolymos

1685. Konttz Andrásné asszonyom adott egy sáhos abroszt. Ugyan őkegyelme az éneklőszékre egy vászonykendőt. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 164.)

1715. A nagysolymosi ecclesiahoz való bonumok: Sacramentumhoz való eszközök: [...] Istenes indulattyából testamentumban hagyott kisebbik Balási Boldisár az ecclesianak egy kis halotti énekeskönyvet úgy, hogy amikor valamelyik nagysolymosi mesternek magának nem lenne funebralissa, abból énekelyen, ha pengig léssen a mesternek is, ez ollyankor állyon az ecclesia ládájában.⁸³ [...] Vagyon egy kék fejtős kenderkendő az éneklőszéken, Kováts Istvánné ajándéka. [...] Kovács Andrásné egy éneklőszéket csináltatott. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 172.)

185. Olthévíz

1715. Templom építése, cathedraival felette levő coronával, éneklőpulpitussal, deszkás székekkel, asztallal, azon lévő szép maga tulajdon kezével varrott szőnyeggel a méltóságos asszonynak, mellyen vagyon két kereken varrott ablakban feketével tettsző kigyó címer. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 25.)

186. Patakfalva

1715. A patakfalvi és telekfalvi ecclesiahoz való bonumok: Sacramentumhoz való eszközök: [...] 7. Egy fekete fejtővel, selyemmel varrott kendő, pulpitusra való, Ferenczi Györgyné ajándéka. Elveszett.⁸⁴ 14. Keresztes Jánosné adott egy kékes kendőt a pulpitusra. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 9.)

187. Petek

1685. A petki ecclesiahoz való bonumok: [...] 16. Az éneklőszéken is egy kendő. [...] 19. Tekintetes nagyságos Nagy Sigmondné asszonyom, nemes Kovács Judith adott a praedicálőszékre zöld tafutát, az éneklőszékre pengig veres tafutát. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 125.)

1715. Az petki ecclesiahoz való bonumok: A sacramentumhoz való eszközök: [...] 21. A praedicálőszékre zöld tafotát, az éneklőszékre veres tafotát Nagy Sigmondné asszonyom conferált. Elszakadozott. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 52.)

188. Rugonfalva

1715. A rugonfalvi ecclesiahoz való bonumok Sacramentumhoz való eszközök: [...] 11. Vagyon egy szép gyołcskendő az éneklőszékre, karmazsinszín selyemmel és szkófiummal varrott, mellyett vett nemzeti Csiki Sigmond uram őkegyelme egyházbíróóságában egy eladott sáhos abrosznak árából és egy vászonkendőnek árából. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 92.)

⁸⁰ Körülbelül. (lat.)

⁸¹ Világi karhatalommal. (lat.)

⁸² A vizitációs szék előtt

⁸³ Áthúzva.

⁸⁴ Kihúzva.

189. Sándortelke

1715. A sándorfalvi ecclesianak bonumi: Sacramentumhoz való eszközök: [...] 9. Egy éneklőszék-re való, fejtővel szőtt kendő. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 15.)

190. Siklód

1685. A siklói ecclesiahoz való bonumok: [...] A pulpituson [sic!] egy kendő. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 152.)

1715. A siklói ecclesiahoz való bonumok: Sacramentumhoz való eszközök: [...] Úgy Balás Jánosné is egy gyolcskendőt, veress fejtővel általöltögettetet a pulpitusra. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 148.)

191. Sófalva

1715. A sófalvi ecclesiahoz való bonumok: Sacramentumhoz való eszközök: [...] Adott az éneklőszék-re Istenhez való buzgóságából Pap István egy darab veres posztót, mellyen a neve ki vagon varrva. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 138–139.)

192. Szederjes

1685. Egy selyemmel varrott kendő, más egy vászonkendő is, az éneklőszék-re való. [...] Pál Sophia Béres Jánosné adott az Úr asztalára egy sáros gyolcsabroszt, az éneklőszék-re is egy gyolcs felete selymes kendőt anno 1709. die 3. Februarii. [...] A pulpituson [sic!] vagon egy kús vászon rövid kendő. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 140.)

193. Székelydálya

1685. Cziszér János is adott az éneklőszék-re egy kendőt. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 121.)

194. Székelykeresztúr

1685. Anno 1663. die 10. mensis Junii a keresztúri ortodoxa ecclesianak bonuminak registroma: [...] Egy szőnyeg, egy kehely, egy tányér, egy Graduál, s egy láda. Keresztúri bonumok: [...] Ismét fejtővel varrott kendő, pulpitusra való. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 177–178.)

1715. A keresztúri ecclesianak bonumi: A sacramentumhoz való eszközök: [...] 7. Egy Graduál.⁸⁵ [...] 18 Fejéres kendő pulpitusra.⁸⁶ [...] Vagon egy éneklőszék-re való elegyes selyemmel s szkófiummal varrott kendő, mellyet istenes jó indulattayából adott tekintetes Nemes Mátyásné Ugron Borbára asszony őkegyelme Keresztúrra. Item egy kék fejtős gyapottas kendő keresztúri pulpitusra. Ismét egy pulpitusra kék selyem tafotát, körül mind csillagos virágos. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 98–99.)

195. Székelymuzsna

1685. A musnai ecclesiahoz való bonumok: [...] 3. A templombeli éneklőszék-re egy kendő. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 132.)

1715. A musnai ecclesiahoz való bonumok: A sacramentumhoz való eszközök: [...] 12. Egy éneklőszék-re való csipkés lenkendő. Elszakadott. 13. Az éneklőszéken egy nyomtatásos gyolcskendő. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 78.)

196. Székelyudvarhely

1715. A sacramentumhoz való eszközök: [...] 20. A pulpituson vagon zöld rása, harmadfél sing sárga szeggel megvertetett, tiszteletes esperest Szokolyai István uram felesége Borbély Sz. Sára collatioja anno 1715. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 1.)

⁸⁵ Kihúzza.

⁸⁶ Kihúzza.

197. Szolokma

1685. A szolokmai templomhoz való bonumok ezek vadnak: [...] 7. Az éneklőszékre adott szolokmai Jakab Dávidné egy kékes kendőt. (UdvEhmLvt. Prot. I/2. 153.)

1715. A szolokmai ecclesiahoz való bonumok: Sacramentumi eszközök: [...] 8. Az éneklőszéken vagyon egy kékes kendő, Jakab Dávidné adta. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 152.)

198. Telekfalva

1715. A telekfalvi ecclesia bonumi, mellyek a mater ekkléziától különösek:⁸⁷ I. Sacramentumokhoz való eszközök: [...] Egy régi veresses kendő az éneklőszéken. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 13.)

199. Újszékely

1715. Az újszékelyi ecclesiahoz való bonumok: Sacramentumhoz való eszközök: [...] Item conferált őnagysága egy éneklőszékre való bulja vászonból való selyemmel és arannyal varrott keszkenőt. *Eladták*. Vagyon egy kék fejtős kenderkendő az éneklőszéken, Kováts Istvánné ajándéka. (UdvEhmLvt. Prot. I/3. 102.)

X. Erdővidéki Egyházmegye

200. *Olasztelek*

XI. Sepsi Egyházmegye

201. Angyalos

1728. Instrumenta ad usum sacrum pertinentia.⁸⁸ [...] A pulpituson edgy gyapotkendő, ifjabbik Forró Lászlóné asszonyom collatuma. (Kolumbán: *Sepsi* 32.)

202. Árapatak

1742. Collatumok: 1. Néhai Nagy Zsigmond conferált az ecclesia számára egy fejér atlasz selyem ruhát, melynek a szélyn körül fejér széles csipke. 2. Az anyja pedig, Nagy Sigmondné adott a pulpitusra egy fejér gyolcs, nyomtatott kendőt. (Kolumbán: *Sepsi* 44.)

203. Árkos

1742. Conferált tekintetes nemzetes Benkő Raphaelné, Székely Sára asszony egy törökországi szőnyeget. Conferált ugyan azon megnevezett jó patrona asszony egy lengyolcs kendőt is a pulpitusra, fejéres varrásút. [...] A pulpitust is maga költségivel csináltatta megnevezett Benkő Raphaelné asszonyom. (Kolumbán: *Sepsi* 50.)

204. Bikfalva

1728. Egy veress fejtővel szedett kendő. Ellopták a pulpitusról, quartély és militia lévén az falun. (Kolumbán: *Sepsi* 58.)

1742. Simon Györmé asszonyom is a pulpitusra conferált egy kendőt, kötéses és csipkés a vége. Mely Isten előtt legyen kedves áldozat. (Kolumbán: *Sepsi* 61.)

1746. Az éneklőpulpitust magok költségekkel csinálták és adornálták Koré József és Fodor Ferenc uraimék. (Kolumbán: *Sepsi* 62.)

⁸⁷ Értsd: külön vannak (saját javak).

⁸⁸ Szent használatra való eszközök. (lat.)

205. Egerpatak

1728. Fatentur de bonis ecclesiae: ⁸⁹[...] Egy kendő a pulpituson. (Kolumbán: *Sepsi* 79.)

206. Eresztevény

1728. Fatentur de bonis ecclesiae hoc modo:⁹⁰ [...] A pulpituson is vagon egy kék selyemes kendő. Más is vagon a pulpituson azon alól. (Kolumbán: *Sepsi* 83.)

207. Gidófalva

1728. Fatentur de bonis:⁹¹ [...] A pulpitudt csináltatta néhai Intze Gáborné. (Kolumbán: *Sepsi* 108.)

208. Kálnok

1742. Adott a kálnoki reformata mater ecclesia a filianak Kórispataknak egy kenderabroszt az Úr asztalára, és egy veresses s sáhos kendőt a pulpitusra. (Kolumbán: *Sepsi* 132.)

209. Kisborosnyó

1746. Fatentur de bonis ecclesiae:⁸⁷ [...] Egy zöld selymes gyolcskendő, a pulpituson áll, ez is Nagy Sára asszony collatuma. (Kolumbán: *Sepsi* 142.)

1752. Insuper tiszteletes Vágó István uram maga költségével csináltatott az ecclesia számára egy éneklőpulpitudt. (Kolumbán: *Sepsi* 142.)

210. Komolló

1728. Fatentur taliter de bonis ecclesiae:⁹² [...] Egy fejéres kendő, most a pulpituson. (Kolumbán: *Sepsi* 143.)

211. Kökös

1746. Fatentur de bonis ecclesiae:⁸⁷ [...] Egy lenkendő kék fejtővel és fejéresen varrott, melyet a s[epsi]sz[ent]györgyi eklézsia conferált a templomba lévő pulpitudtal együtt. [...] Egy gyolcs kék fejtős kendő, mely a pulpituson áll, kökösi Tusnádi Györgyné Falka Margit asszony collatuma. (Kolumbán: *Sepsi* 150–151.)

212. Lisznyó

1728. Fatentur de bonis ecclesiae:⁹³ [...] Más kék fejtővel varrott kendő a pulpituson. (Kolumbán: *Sepsi* 154.)

1746. Néhai Damó Mára asszony, Damó Gábor uram hajadon édes leánya, minekelőtte a halandóságot levetkezte volna boldog emlékezetének sokáig fennmaradó monumentumául conferált az eklézsiának 1mo Egy kökőrcsinszín dufla selyem ruhát, mellynek szélén fejér virágok vagnak. 2do Egy feketés és fejjérel elegyes kötött festékest. 3^{tio} Egy gyapott, veress fejtővel varrott rojtos kendőt. Ezeknek felette az éneklőpulpitudt is restauráltatta. Mellyekért adjon Isten boldog feltámadást. (Kolumbán: *Sepsi* 157–158.)

213. Oltszem

1729. Fatentur de bonis ecclesiae:⁹¹ [...] Pulpitusra való kendő, recés, 1. (Kolumbán: *Sepsi* 174.)

1746. Fatentur de bonis ecclesiae:⁹¹ [...] Minden Úr asztalára való apparatusi s egyéb bonumi az ecclesianak úgy találtattak, amint fellyebb való visitatiokon urbarizáltattak, accedált egy fejjér

⁸⁹ Az eklézsia javairól vallják. (lat.)

⁹⁰ Eképp vallanak az eklézsia javairól. (lat.)

⁹¹ A javakról vallják. (lat.)

⁹² Így vallanak az eklézsia javairól. (lat.)

⁹³ Az eklézsia javairól vallják. (lat.)

kék fejtős gyolcskendő, Ungvári Istvánné collatuma, mely a pulpituson vagon. (Kolumbán: *Sepsi* 177.)

214. Sepsikőröspatak

1746. A szent eszközök a kálnoki ecclesiával közök⁹⁴ lévén, most találtatott nálok egy háromfertályos ónpalack, tekintetes Benkő Rafajné asszonyom collatuma, egy abrosz az Úr asztalán és egy kendő a pulpituson. (Kolumbán: *Sepsi* 184.)

215. Sepsimagyarós

1746. Fatentur de bonis ecclesiae:⁹² [...] A prédikállószekekre és éneklőpulpitusra maga költségén procurált igen szép szőr materiát, szőnyeghímbe szőttet, Dánér Miklós uram. (Kolumbán: *Sepsi* 188.)

1749. A szatsvai ecclesianak a sacrumokhoz tartozó szent instrumentumi úgy találtatnak, amint in anno 1746 esztendőbeli Szent Visitatiokor találtattanak, sine defectu.⁹⁵ Insuper conferált Nemes Istvánné asszonyom a szatsvai templomban való Úr asztalára egy kilint, mely fejéres, vereses, kékes hímes. Hasonlóképpen a pulpitusra kiseded formában azon hímmel cifrázott. (Kolumbán: *Sepsi* 188.)

216. Sepsiszentgyörgy

1749. Vagon egy énekes graduálja is az ekklezsiának in quarto. A pulpituson szokott állani a templomban. (Kolumbán: *Sepsi* 194.)

217. Szacsva

1728. Fatentur de bonis ecclesiae:⁹¹ [...] Két, pulpitusra való kendő, egyik fejtős, másik rossz. (Kolumbán: *Sepsi* 201.)

218. Szemerja

1728. Fatentur de bonis ecclesiae:⁹¹ [...] Egy parasztabrosz, egy parasztfestékes, a pap székin egy abrosz, az asztalon egy abrosz, a pulpituson egy kendő. (Kolumbán: *Sepsi* 203.)

1746. Nota bene: Találtatott az Úr asztalához és pulpitusához conferáltatott egy nagy kockás sújtásos abrosz, és egy veres fejtős kendő. (Kolumbán: *Sepsi* 207.)

219. Szotyor

1742. Inventálván az ecclesia bonumit, találtattak aszerént, amint az fellyebb megírt visitation urbarizáltattak. Eo plus:⁹⁶ [...] Nagy Andrásné asszonyom [...] őkegyelme vonatta bé a pulpitust is kék selyem materiával. (Kolumbán: *Sepsi* 212.)

220. Uzon

1728. Fatentur de bonis ad usum sacrum pertinentibus:⁹⁷ [...] A pulpituson levő takarókendő, nr. 1. (Kolumbán: *Sepsi* 216.)

221. Zalán

1728. Fatentur de bonis:⁹⁸ [...] Pulpitusra való kendő, nr. 1. Ezek is elégtek. (Kolumbán: *Sepsi* 224.)

1746. 2. Conferáltak nemzetes Sera László uram és felesége Túri Mária asszony illy megromlott állapottyokban is: [...] Egy fekete selymes, pulpitusra való gyolcskendőt. (Kolumbán: *Sepsi* 230.)

⁹⁴ Értsd: közösek

⁹⁵ Hiánytalanul. (lat.)

⁹⁶ Ezenfelül, ráadásul. (lat.)

⁹⁷ A szent használatra való javakról vallják. (lat.)

⁹⁸ A javakról vallják. (lat.)

XII. Orbai Egyházmegye

222. Barátos

1712. Anno 1712. die 11. Decembris Szotyori Istvánné asszonyom conferált a pulpitusra egy tisztességes gyolcs varrott kendőt. (Csáki-Szőcsné 56.)

1728. Bona ecclesiae: [...] Keresztes Ferenczné conferált az éneklőszékre veressel szőtt gyolcskendőt. (Csáki-Szőcsné 218.)

223. Cófalva

1694. Bona ecclesiae: [...] Egy kendő a pulpitusra. (Csáki-Szőcsné 27.)

1701. Ezen kívül egy szakadozott abrosz, más is meghlehetős, egy kendő az pulpitusra. (Csáki-Szőcsné 53.)

224. Orbaitelek

1701. Bona ecclesiae: [...] Egy nyomtatott török munka a pulpitusra. (Csáki-Szőcsné 52.)

225. Páké

1694. Bona ecclesiae: [...] *Dávid Demeterné conferált egy gyolcskendőt az pulpitusra.* (Csáki-Szőcsné 31.)

226. Tamásfalva

1706. Commissiones: [...] Anno 1706 conferált Vajna János diákné asszonyom Marti Ilona az chatedrara és pulpitusra tisztességes gyolcsot. (Csáki-Szőcsné 50.)

227. Zágon

1680. A templomban vadnak két abroszok, edgyik az cathedran, az másik az pulpituson. (Csáki-Szőcsné 9.)

XIII. Kézdi Egyházmegye

228. Alsócsernáton

1743. Mindazáltal a férfi állóhelyekben a pulpitus seriessiben, hátul a fal mellett egy classis szabad classisnak declaráltatik az ecclesiával. (KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 136.)

1759., 1762. Bona ecclesiae: [...] Egy sokféle selyemmel varrott kendő a pulpituson. (KézdiEhmLvt. Prot. II/2. 1759–1767. 40., 91.)

1767. Bona ecclesiae: [...] Egy öreg impressum a pulpituson. [...] Egy sokféle selyemmel varrott kendő, pulpitusra való. [...] Nova collatio: Tekintetes Cserei Susánna asszony őkegyelme istenes indulattából conferált az alsócsernátoni titulusa ecclesianak [...] egy gyolcskendőt, melynek a két vége zöld és veres selyemmel varrott, a pulpitusra. Ugyan titulusa Cseh Borbára asszony, András leánya egy zöld selyemmel varrott gyolcskendőt a pulpitusra. (KézdiEhmLvt. Prot. II/2. 1759–1767. 131.)

1775. Bona ecclesiae: [...] 15. Egy öreg impressum a pulpituson. [...] Egy sokféle selyemmel varrott kendő, pulpitusra való. [...] Egy gyolcskendő, a két végén zöld és veress selyemmel varrott, a pulpituson vagyon, mindkettő titulusa Tserei Susánna kisasszony collatuma. 26. Egy zöld selyemmel varrott gyolcskendő, pulpitusra való, Tseh Borbára asszony collatuma. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 64.)

1780., 1788., 1789. Bona sacra ecclesiae: [...] 14. Egy öreg impressum a pulpituson. [...] 19. Egy sokféle selyemmel varrott kendő, pulpitusra való. [...] 25. Egy gyolcskendő, a két végén zöld és veress selyemmel varrott, a pulpituson. 26. Egy zöld selyemmel varrott gyolcskendő, pulpitusra való. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 64., 251., 275.)

1790. 16. Pulpitusra való kendő, sokféle selyemmel varrva. [...] 21. Gyolcskendő a pulpituson, a két végén zöld és veress selyemmel varrva. 22. Más zöld selyemmel varrott gyolcskendő, pulpitusra való. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 342.)

229. Bita

1775. Bona ecclesiae: [...] Nova collatio: [...] A pulpituson volt egy elszakadozott kendő, az eladatattott, mely helyett igyekeztek a megyebíró mást szerezni. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 40.)

230. Dálnok

1743. Bona ecclesiae Dálnokiensi: [...] Edj veresses gyolcskendő pulpitusra való. [...] A pulpituson edj [...] varrott rojtos kerületű vászon. (KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 112.)

1759., 1762., 1767., 1775. Bona ecclesiae: [...] A pulpituson egy rojtos kerületű vászon. (KézdiEhmLvt. Prot. II/2. 1759–1767. 22., 78., 149., Prot. I/3. 1775–1803. 47.)

1789. A papi háznál [...] 35. Egy pulpitus dereka, mely a templomból hozatott ki. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 283.)

1790. A papi háznál [...] 34. Egy pulpitusnak a dereka. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 334.)

231. Felsőcsernáton

1736. Bona ecclesiae: Az templomban az pulpituson egy veress varrott kendő. (KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 51.)

1743. Bona ecclesiae: [...] Edj veres fejtős kendő, pulpitusra való. (KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 139.)

1759., 1762., 1767. Bona ecclesiae: [...] Egy veres fejtős kendő, a pulpitusra való. [...] Egy elegyes selyemmel varrott kendő, pulpitusra való. (KézdiEhmLvt. Prot. II/2. 1759–1767. 28., 88., 140.)

1775. Bona ecclesiae: [...] 19. Egy elegyes selyemmel varrott kendő, pulpitusra való. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 73.)

1780. Bona ecclesiae: [...] 18. Egy elegyes selyemmel varrott kendő, pulpitusra való. Eladatott. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 202.)

232. Felsőtorja

1736. Bona ecclesiae FelTorjaiensis: [...] Az pulpitusra való egy veress selyemmel varrott kendő. (KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 59.)

1743., 1759. Bona ecclesiae FelTorjensis: [...] A pulpitusra való kendő. (KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 148., I/2. 1759–1767. 33.)

1762., 1767. Bona ecclesiae: [...] Egy pulpitusra való kendő. [...] Egy új impressum a pulpituson. (KézdiEhmLvt. Prot. II/2. 1759–1767. 97., 183–184.)

1775., 1780. Bona ecclesiae: [...] 11. Egy pulpitusra való kendő. [...] 19. Egy új impressum a pulpituson. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 92., 208.)

1788., 1789., 1790. Bona sacra: [...] 13. Pulpitusra való kendő. [...] 21. Egy új impressum a pulpituson. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 253., 260., 350.)

233. Ikafalva

1736. Bona ecclesiae: [...] Egy kendő, pulpitusra való. [...] Az pulpitusra való kendőn, nevezete, ki conferálta, rajta vagon. (KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 55.)

1743. Bona ecclesiae Ikafalvensis: [...] Edj kendő, pulpitusra való. [...] A pulpitusra való kendő. (KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 145.)

1759., 1762., 1767. Bona ecclesiae: [...] Egy kendő a pulpituson. (KézdiEhmLvt. Prot. II/2. 1759–1767. 29., 94., 145.)

1775. 1780. Bona ecclesiae: [...] 13. Egy kendő a pulpituson. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 81., 205.)

1788., 1789., 1790. Bona sacra ad ecclesiam Ikafalviensem: [...] 13. Kendő a pulpituson. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 252., 266., 346.)

234. Karatnavolál

1759., 1762., 1767. Bona ecclesiae: [...] Egy veres fejtővel mind a két végén tíz virágra varrott kendő a pulpituson. (KézdiEhmLvt. Prot. II/2. 1759–1767. 37., 101., 188.)

1775. Bona ecclesiae: [...] 9. Egy veres fejtővel, mind a két végén 10 virággal varrott kendő a pulpituson. [...] Nova collatio: [...] Egy Gradual, néhai Kováts Istvánné Sóllyom Sára collatuma. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 100.)

1780., 1788. Bona ecclesiae: [...] 9. Egy veres fejtővel, mind a két végén 10 virággal varrott kendő a pulpituson. [...] Egy Gradual. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 211–212., 253.)

1789., 1790. 8-vo. Veress fejtővel, mind a két végén tíz virággal varrott kendő, a pulpitusra való. [...] 21. Egy Gradual, néhai Kováts Istvánné collatuma. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 255., 353–354.)

235. Kézdiálbis

1736. Bona ecclesiae: [...] Egy fejjeres pulpitusra való kendő. (KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 67.)

1743. Bona ecclesiae: [...] Edj öreg impressum, a mely most vétetett a pulpitusra ft. 5. (KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 122.)

1759., 1762., 1767. Bona ecclesiae: [...] Egy öreg impressum a pulpituson. [...] Egy fejjeres kendő a pulpituson. (KézdiEhmLvt. Prot. II/2. 1759–1767. 24., 83., 122.)

1775. Bona ecclesiae: [...] Nova collatio: [...] 2. A pulpituson való, gyolcsból való, tótos csipkés kerületű kerek kendő, ugyan titulata Baktsi Pálné asszonyom collatuma. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 56.)

1780., 1788. Bona sacra ecclesiae: [...] 27. A pulpituson álló, gyolcsból való, tótos csipkés kerületű kerek kendő. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 196., 250.)

236. Kézdimárkosfalva

1735. Bona ecclesiae: [...] Nova collatio: Nemzetes Vajna András uram conferált az praedicállószékre, Úr asztalára és pulpitusra tisztességes zöld posztót társával, Barabás Ilona asszonnyal. (KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 15.)

1741. Bona ecclesiae Márkosfalvini: [...] Item néhai Vajna András uram antecedenter⁹⁹ cathedra, pulpitusra és Úr asztalára tisztességes zöld posztót. (KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 97.)

1759. Bona ecclesiae: [...] Az Úr asztalán és pulpituson levő zöld posztó. (KézdiEhmLvt. Prot. II/2. 1759–1767. 5.)

1790. 21. Egy mostan új formában kijött új impressum cantor előtt való pulpituson, Kováts János enyedi deák oblatuma. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 318.)

237. Kézdimartonfalva

1735. Nova collatio: [...] Item Bartók Imréné asszonyom conferált az praedicállószékre béborító szép zöld posztót, úgy az pulpitusra is. (KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 5.)

1741. Nova collatio: Nemzetes Bartók Imréné asszony collatuma az praedicállószékre való tisztességes zöld posztó, úgy az pulpitusra. (KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 91.)

1759., 1762. Bona ecclesiae: [...] A prédikállószéken való zöld posztó, úgy a pulpituson is, a pulpituson való Gradual. (KézdiEhmLvt. Prot. II/2. 1759–1767. 1., 50.)

1767. Bona ecclesiae: [...] A prédikállószéken való zöld posztó, úgy a pulpituson is zöld posztó. (KézdiEhmLvt. Prot. II/2. 1759–1767. 178.)

1775., 1780. Bona ecclesiae: [...] 9. Egy kötéses, csipkés gyolcskendő, pulpitusra való. [...] 11. A pulpituson zöld posztó. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 2., 176.)

⁹⁹ Előzőleg. (lat.)

1788. Bona sacra ecclesiae Martonfalviensis: [...] 8. Kötéses, csipkés gyolcsabrosz, pulpitusra. 9. Zöld posztó a pulpituson. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 246.)

1789., 1790. 8-vo. Kötéses, csipkés gyolcskendő, pulpitusra való. [...] 11. Öreg impressum pulpituson. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 305., 311.)

238. Lécfalva

1762., 1767. Bona ecclesiae: [...] Egy fekete selyemmel varrott gyolcskendő a pulpituson. (KézdiEhmLvt. Prot. II/2. 1759–1767. 66., 167.)

1775., 1780. Bona ecclesiae: [...] 16. Egy fekete selyemmel varrott gyolcskendő, pulpitusra való, de amellyel az ecclesia elajjándékozott. (KézdiEhmLvt. Prot. II/3. 1775–1803. 26., 186.)

239. Maksa

1735. Bona ecclesiae: [...] Pulpitusra való veress fejtős kendő. (KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 29.)

1741. Bona ecclesiae: [...] Pulpitusra való egy veresses kendő. (KézdiEhmLvt. Prot. II/1. 1735–1743. 107.)

XIV. Szász fennhatóság alatt¹⁰⁰

240. Kóbor

1779. 2-do. A templomhoz való közönséges portékák: [...] A pulpitusra egy tarka kartontakaró. Azon egy számtartó fekete tábla. (A Kóbori Református Egyházközség levéltára az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltárban. Protocollumok 1. 45.)

¹⁰⁰ 1850-ig néhány erdélyi református egyházközség (Szászváros, Tordos, Kóbor) a szász lutheránus püspök joghatósága alá tartozott. Így tartoztak a Nagysajói és a Tekei káptalan szász lutheránus eklézsiái az erdélyi református püspök fennhatósága alá.

Szakszójegyzék

(néhány gyakoribb latin formulával és nyelvjárási szóval)

Az alábbi szójegyzékben lat.-m. jelzi azon latin vagy latinból továbbképzett szavakat vagy szó szerkezeteket, amelyek szabályosan illeszkednek a magyar mondatokba, pl. képzőt, ragot kapnak; tisztán magyarnak tekintjük már a megváltozott hangalakúakat, pl. *registrom*. Itt tüntetjük föl azokat a teljesen megmagyarosodott szavakat is, amelyek latinosan vannak leírva: pl. *cantor*, *ecclesia*. A két kategória közötti átmenet azonban bizonytalan. További következtelenséggel a határozói szerkezeteket általában nem tüntetjük fel, jóllehet azok is illeszkednek a magyar mondat szerkezetekbe, különösen az *item* vagy „anno” típusúak.

A szójegyzék nemcsak a szövegek könnyebb értelmezését segíti, hanem lexikai és mondattani adattár jellege is van. A magyar szavakat illetően arra számítunk, hogy az olvasó a régies helyesírással és az erdélyi nyelvjárási jellemzőkkel alapvetően tisztában van, vagy az adattárat olvasva a szövegösszefüggésből tájékozódik. További tájékozódásra ajánlatos: *A magyar nyelv történeti etimológiai szótára* (TESz, Akadémiai Kiadó), *Erdélyi magyar szótörténeti tár* (Szabó T. Attila, Kriterion Könyvkiadó), *Magyar tájszótár* (Akadémiai Kiadó).

- accedál (lat.-m.) — accédál, hozzájön, hozzájárul
 adjudicál (lat.-m.) — adjudikál, odaítél
 adornál (lat.-m.) — adornál, díszít
 adparatus, apparatus (lat.-m.) — apparátus, felszerelés, eszköz, „készület”
 album (lat.-m.) — album, eklézsia könyve
 anno, in anno (lat.) — esztendőben/évben, ... esztendejében/évében
 assignál (lat.-m.) — asszignál, följegyez
 avadék, avatag — avadag, ócska, viseltes
 bagázia — bagázsia (színes kelme fajta)
 bérlés — (textiliáé:) bélés
 bonum (lat.-m.) — bónum, jószág (többes szám: javak)
 bona (sacra) ecclesiae, bona ecclesiastica, bona sacra (lat.) — (szent, templomi) egyházi javak, az eklézsia javai, szent (templomi) javak
 borsos — itt: borshímesen szótt
 bulja vászon — bulyavászson (török gyolcsfajta)
 cantor (lat.-m.) — kántor
 cathedra (lat.-m.) — katedra, szószék
 cánkli — zsinórféle
 chorus (lat.-m.) — kórus, karzat
 classis (lat.-m.) — klasszis, osztály, sor
 clenodium (lat.-m.) — klenódium, úrasztali edény
 collatio (lat. és lat.-m.), collatum (lat.-m.) — kolláció, kollátum, adomány
 commissarius (lat.-m.) — komisszárius, megbízott

- commissiones (lat.) — adományok
 comportantia (lat.-m.) — komportancia, viselkedés
 conferál (lat.-m.) — konferál, adományoz
 conscriptio (lat.) — konskripció, összeírás
 controversia (lat.-m.) — kontroverzia, vita
 creditor (lat.-m.) — kréditor, (kelmefajta)
 curator (lat.-m.) — kurátor, gondnok
 declarál (lat.-m.) — deklarál, (ki)nyilvánít
 deliberatum (lat.) — határozat
 die (lat.) — napján
 diebus Maji — május napjain
 disponál (lat.-m.) — disponál, kijelöl
 dominus terrestris (lat.-m.; sz-szel ejtendő) — földesúr
 dufla — dupla
 ecclesia (lat.-m.) — eklézsia, egyház(község)
 erogál (lat.-m.) — erogál, (pénzt) kiad
 esperest — esperes
 exactoralis visitatio (lat.) — számvevői vizitáció (egyházlátogatás)
 (ezüst)massa — ezüstmassza, tömör ezüst, ezüst anyag
 fatentur (taliter) de bonis (ecclesiae) (lat.) — (így) vallanak az (egyházközség)
   javairól
 fejtő — (színes) pamutfonal
 filialis ecclesia (lat.-m.) — filiális eklézsia, leányegyházközség, filia
 fondrott — fonott
 funebris (lat.-m.) — funebrális, halotti énekeskönyv
 galand (galad, galan) — pántlikaszegély, szegélydísz
 gradual (lat.-m.) — graduál; énekeskönyv
 gradual in quatro (lat.) — negyedréteg alakú graduál
 gratia (lat.-m.) — grácia, kegy (itt: kegyes adomány)
 gravamina (lat.-m.) — gravámina, sérelem
 hím — minta
 impressum (lat.-m.) — impresszum, nyomtatvány (itt: nyomtatott énekeskönyv)
 in erogatis (lat.) — a kiadások közt
 in quarto (lat.) — negyedréteg alakban
 inprotocollál (lat.-m.) — improtokollál, följegyez
 instrumenta sacra, instrumenta sacris destinata, instrumenta usibus sacris con-
   secrata (lat.) — „sákramentomi eszközök”, szent, istentiszteletre szánt, szent
   használatra való eszközök, portékák
 insuper (lat.) — ezenfelül
 inventál (lat.-m.) — inventál, leltároz
 ítem (lat.-m.) — (tételek felsorolásában:) továbbá
 kanafác — kanavász (durvább szövetfajta)
 készüllet ld. apparatus

- kilin — kelim
 kittel — (vastag vászonfajta)
 kötés, kötéses — a vászonszélek összeillesztését szolgáló horgolt díszítmény
 kréditor ld. creditor
 küs — kis
 landis — (posztófajta)
 linea (lat.-m.) — línea, sor, (kotta)vonal
 liber (lat.-m.) — líber, szabad paraszt, szabad székely
 loci ordinarius minister (lat.-m.) — helybéli rendes lelkész
 ludi magister (lat.-m.) — iskolamester
 mantile (lat.) — kendő, keszkenő
 mappa (mapa) (lat.) — terítő, abrosz
 mater (ekklézsia) — máter-, anya(egyházközség)
 materia (lat.-m.) — matéria, anyag (itt: textil)
 militia (lat.-m.) — milícia, katonaság
 modulatio (lat.-m.) — moduláció, dallam, jó hangzás
 monumentum (lat.-m.) — emlékezet, emlékeztetőjel
 muszul(y) — muszuj (egyfajta kelme, muszlin)
 notarius (lat.-m.) — nótárius, (egyházmegyei) jegyző
 nova collatio (lat.) — új adomány
 novae accessiones (lat.) — új szerzemények
 numero (röv.: nr.) (lat.) — szám szerint, számú
 oblatum (lat.-m.) — oblátum, felajánlás, itt: adomány
 oculál (lat.-m.) — okulál, szemügyre vesz
 orthodoxus (lat.-m.) — itt: református
 öreg — itt: nagyalakú
 pagina (lat.) — oldal, lap
 passionalis in folio (lat.) — fólió alakú passióskönyv
 patyolat — finom, ritka beállítású len- vagy pamutvászon fátyolszerű változata
 pázsint — pázsit, fű (itt: fűzöld)
 pléh — itt: lemez, lapocska
 praeceptor (lat.-m.) — preceptor, tanító
 praedicál (lat.-m.) — prédikál
 praememorált (lat.-m.) — prememorált, előbb említett
 praetitulatus (lat.-m.) — pretitulátus, fent említett
 pro hic et nunc (lat.) — itt és most, egyelőre
 procurál (lat.-m.) — prokurál, adományoz, gondoskodik valamiről
 protocollum (lat.-m.) — protokollum, jegyzőkönyv
 pulpitus, publitus (lat.-m.) — éneklőszék, éneklőoltár, (éneklő)pulpitus
 rajtas — rojtos
 ratio (lat.-m.) — ráció, számadás
 rása — (szövetfajta, posztó)
 rece, recés — háló alapú hímzés, a köznyelvben necc vagy filé

registrom — leltár
 relicta (lat.-m.) — relikta, (hátrahagyott) özvegy(asszony)
 requisitio (lat.) — kérés, követelés
 (reformata) ecclesia (lat.-m.) — (reformáta) eklézsia, (református) egyház(község)
 restaurál (lat.-m.) — restaurál, helyreállít
 sacrum (lat.-m.) — szakrum, szent dolog, istentisztelet (ld. sacramentum)
 sacramentum (lat.) — sákramentum
 sáhos, sákos — sávós
 scholae rector (lat.-m.), scholamester — iskolamester, tanító
 scofium (lat.), szkofium, szkófiom, szkófiom — skófiom, nemesfémből hú-
 zott, szövésre és hímzésre is használt drót, fémszál
 senior (lat.-m.) — szenior, esperes
 series (lat.-m.) — szériesz, sor
 sing — (hosszmérték) kb. 62 cm
 szála — ?
 szkofium, szkófiom, szkófiom ld. scofium
 specificál (lat.-m.) — specifikál, leír, részletez
 specificatio (lat.-m.) — specifikáció, részletezés
 sub numeris (lat.) — számok alatt
 sudarium (lat.) — keszkenő
 suggestum (lat.) — prédikálószék, szószék
 tafota, tafuta — egyszerű selyemvászón
 titulus (nőnem: titulata) (lat.-m.) — titulátus, nevezett
 tractualis conscriptio (lat.) — egyházmegyei összeírás
 úgy — ugyanúgy
 ugyan — ugyanaz, ugyanazon
 urbarizál (lat.-m.) — urbarizál, urbáriumba bejegyez
 vacál (ejtsd: vakál) (lat.-m.) — vakál, üresedésben van
 vasa sacra (lat.) — szent (templomi, istentiszteleti) edények/eszközök
 vasa ecclesiastica (lat.) — szent (templomi, istentiszteleti) edények/eszközök
 virga (lat.-m.) — vessző; itt: pálca
 visitatio (lat.-m.) — vizitáció, egyházlátogatás (in visitatione — a vizitációkor)

A sorszámokat gyakran latinul jelölik, a latin számnév végének feltüntetésével (pl. 2-ndo = secundo, 3-tio = tertio, 8-o = octavo, 9-no = nono)